KARYS

1956
BALANDIS

KARYS

1956 M.
BALANDIS
Nr. 4 (1320)

Redaktorius Zigmas Raulinaitis
Redaktoriaus pavaduotojas Stasys Butkus
Kalbinę dalį redaguoja Kazys Kepalas
Dailiosios literatūros dalį redaguoja Vincas Jonikas

*

Administratorius Leonas Bileris

*

Leidžia Kario leidykla

*

Atskirus skyrius redaguoja:
Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje.
Romas Kezys — Kariai ir Jaunimas.
Justinas Liaukus — Karinės žinios.
L. š. S. T. — Tremties Trimitas.

T U R I N Y S

Trakų Pilis	Viršelis
Tėv. L. Andriekus, O.F.M. — Mes ir Velykos	109
A. Kasakaitis — Pamarėnai priklauso baltams	111
Plk. O. Urbonas — Lietuvos senosios karinės vėliavos	114
R. Aukštaitis — Lietuvos kariuomenės štabo II skyrius	117
Ž. R. — Kavalerijos vaidmuo moderniame kare	120
V. Jonikas — Anapilis, Užkelkto žvilgsnio daina	122
E. Šulaitis — Šaltasis karas šaltame sporte	125
Ksenofonas — 10.00 žygis	126
J. L. — Nesutarimai karinėje vadovybėje	130
V. Maželis — Audėjėlės	131
Tremties Trimitas	132
Kariai ir Jaunimas	135
Karinės žinios	137
Lietuviai kariai laisvajame pasaulyje	138
Karinė spauda	139
Kuprinės pabiros	144

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, G. Botyrius, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, Dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J. Kiaunė, P. Labanauskas, J. Lanskoronskis, J. Lukas, P. Mačiulaitis, Marių Žuvėdra, kan. J. Meškauskas, S. Miglinas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, T. Papartis, P. Plechavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, A. Sperauskas, Dr. V. Sruogienė, Mag. Hist. K. Stalšans, E. Šulaitis, V. Šventoraitis, O. Urbonas, kun. Dr. V. Valiušaitis, J. Vėgelis, V. Vilkutaitytė-Cedzlienė, T. Žiūraitis, O. P.

ATSTOVAI: Albinas Baranauskas, Kaiserslautern, Vokietija. Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Ciemnis, Rochester, N. Y. Vytautas Sederavičius, Omaha, Nebr. Vytautas Kamantas, Cleveland, Ohio. V. Šalkūnas, Carlton, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.—K. Bradūnas,
Boston, Mass.—"Baltic Florists",
Brooklyn, N. Y.—"Laima".
Chicago, Ill.—J. Karvelis, P. Švelnis.
"Terra" — A. Urbonas.
Cleveland, Ohio—V. Rocevičius.
Detroit, Mich.—"Neringa".
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Omaha, Nebr. — Elz. Ribokienė,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys,
London, Ont. — Vyt. Repšys,
St. Catherines, Ont.—J. Vyšniauskas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, "Tėviškės Žiburių" Knygynas, J. Smolskis,
Verdun, Montreal, Que. — "Parish Library".

ANGLIJOJE:

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave., London, N. W. 6, Gr. Britain.
K. Rožanskas, 4 Bailey St., Old Basford, Nottingham.
Santarvė, 46 Abeidare Gdns., London, N. W. 6, Gr. Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, Vic.
V. Šalkūnas, 240 Lygon St., Carlton, N. 3, Vic.
E. Stašys, 17 Belmore Ave., Belmore, Sydney, NSW.

VENEZUELOJE:

Tėvų Kelias, Apartado 369, Caracas, Venezuela, SA

VOKIETIJOJE:

Alb. Baranauskas, 2040 Labor Service Co., Kaiserslautern, Postfach 556

Prenumerata JAV ir užsienyje: Metams — $5.00, pusm. — $3.00 atsk. nr. — 55c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas 10 dienų prieš kiekvieno mėnesio pradžią. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except August by "KARYS", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A. Subscription $5.00 per year. Single copy 55 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

KU biblioteka
093 00523499 0

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1320) BALANDIS - APRIL 1956

MES IR VELYKOS

TĖV. L. ANDRIEKUS, O. F. M.

Velykos Lietuvoje labai išsiskiria iš kitų švenčių. Nė viena jų neminima su tokiu augštu dvasios pakilimu. Velykų vakaro gailios giesmės, panašios į šermenų raudas, prie Kristaus karsto sukelia toki gilų įspūdį, jog kai kas Išganytojo mirties minėjimą pergyvena taip, lyg, rodos, nebejaustų jokio skirtumo tarp praeities ir dabarties. Mūsų žmogus verkia Kristaus, tartum Jis tikrai iš naujo būtų įdėtas į karstą, o su juo sykiu verkia angelai bažnyčiose, nuogi medžiai lauke ir pašalą tirpydama žemė. Velykų išvakarėse keliasi tas gilusis lietuvių tautos graudulys, kuris metų bėgyje liejosi prie mirusių kapo raudose ir budynių šventuose giedojimuose.

Tenka stebėtis, kaip staiga pasikeičia nuotaika Velykų rytą. Skambant varpams procesijose, dar užverktos kai kurių akys netikėtai sušvinta džiaugsmu. Anas evangelijos minimas akmuo ant Kristaus kapo, kietai slėgęs ir tikinčio lietuvio dvasią, rodos nusirita į kažkokią bedugnę. Sieloje pasidaro lengva ir miela. Tas lengvumas gyvai pajaučiamas ir vėliavų plevėsavime, ir giesmių aide, ir šventoriaus pašaliuose atsigavusioje žolėje. Lengvesni tampa žmogaus žingsniai, grįžtančio į savo pastogę nudžiūvusiais takais, lengvesnė vargo našta, sėdant prie Velykų stalo.

Ją lengvina ne kas kita, kaip tikėjimas į prisikėlimą. Skaudžios Kristaus kančios valandos, prižadintos gavėnioje "Graudžiais verksmais", kiek tai įmanoma, neretai yra panašios į lietuvio skaudžiuosius pergyvenimus. Toji kasdienė buitis su šermenimis bei giedojimais, su karšto prakaito srovėmis, su gaisrais ir ilgais lietumis dažnai skatino kelti žvilgsnį į pakabintą ant sienos kryžių. Įsidėmėtina, kad pas mus labiausiai yra mėgstamos sielvartingos giesmės — apie mirtį, paskutinį teismą, nusidėjusio žmogaus likimą anapus, Kristaus merdėjimus ant kryžiaus. Viešpaties skausmas tapo lietuvio žymiausia pergyvenimo dalimi. Tad suprantama, jog ir Išganytojo prisikėlimas turėjo pasidaryti stipriausiu jo vilčių, džiaugsmų bei polėkių akstinu. Kas, laimingai išmitęs per žiemą, galėtų nesigėrėti ateinančiu pavasariu? Kas, ištikimai vilkęs vargo ir nepriteklių naštą, galėtų nesidžiaugti prisikėlusiu Kristumi? Velykos Lietuvoje visados buvo anga į šviesą, laimę ir skaidresnę ateitį, kurioje žmogus jautė ateinančios vasaros atgaivą ir net tolimo rudens derlių. Užtai Velykos pas mus savo dvasiniu pakilimu skiriasi nuo tos šventės kitose šalyse.

Šiuo laiku Lietuvoje jau daug kas pasikeitė. Sugriovus ūkius, kitoks tapo gamtovaizdis; sumažėjus kunigams, atsirado tuščių bažnyčių; žmones suvarius į kolchozus, nukentėjo senieji papročiai. Bet Velykos įgijo dar gilesnės prasmės. Yra tikra, jog šiuo metu tikinčio lietuvio pergyvenimai Kristaus skausmo ir pergalės šventėje pasiekia pačią viršūnę. Velykų vakaras dabar ten yra žymiai graudesnis. Prisimenant Išganytojo kančią, stojasi prieš akis iššudytųjų ir išvežtųjų į Sibirą lietuvių skausmas. Komunistinės priespaudos metai gali būti pavadinti begaline šermenų rauda. Kiekvienoje pastogėje pasitaiko žuvusių, kurių atminimas niekad negali išdilti. Nuliūdusio žmogaus akys ypač dažnai jieško ant sienos kabančio kryžiaus, išsiilgusios skausmui pateisinimo ir prasmės. Jos negali aptemti, nes tebėra skaidrus tikėjimas Viešpaties galybe, kuri Velykų rytą perbloškė nedorėlius ir suramino teisiuosius.

Prisikėlimo rytas šiuo laiku išaušta Lietuvoje kupinas naujų, prasmių, naujų vilčių ir suraminimų. Nors ir daug kas tenai pasikeitė, bet po žiemos taip pat, kaip ir anksčiau, tebedžiūsta saulėje takai, kuriais mūsų žmonės skuba į dar neuždarytas bažnyčias. Jucs neša ten dvasinis pakilimas, palengvinąs priespaudos dienas.

Velykos kiekvienam tikinčiajam byloja apie gėrio pergalę. Kristus įveikė mirtį, prisikeldamas iš kapo ir paversdamas niekais nelabųjų pastangas. Jis žadėjo prikelti ir kiekvieną Jį mylintį žmogų ne tik iš kapo paskutinio teismo dieną, bet ir iš nusiminimo žemės kelionėje. Nerasi tikinčiojo, kuris nežinotų, jog Išganytojo rankose yra paskirų žmonių ir tautų likimas. Velykų šventė Lietuvoje šiandien tapo religinio ir tautinio prisikėlimo skelbėja.

NUOŠIRDŪS VELYKINIAI SVEIKINIMAI MIELIEMS KARIO SKAITYTOJAMS, RĖMĖJAMS IR BENDRADARBIAMS.

KARYS

Tokia ji privalo pasilikti ir tremtyje. Dievobaimingas žvilgsnis į Kristaus kančią ir pergalę taip pat ir mūsų buityje yra vienintelė priemonė dvasiniai lygsvarai išlaikyti. Dideli pralaimėjimai praeityje ir greit neišsipildančios viltys šiandien turi būti pagrįstos antgamtiniais pažadėjimais. Reikia, kad gyvendami svetur, matytume Kristų, gulintį karste Lietuvos bažnyčiose, girdėtume "Graudžių verksmų" aidą, einantį per tremties metų bei dienų tuštumą, jaustume iškeltų vėliavų plevėsavimą prisikėlimo rytmetį. Tik tada tikriau pergyvensime kančią ir pergalę.

O tasai pergyvenimas yra didžiai išganingas. Būdami naikinamos tautos vaikai, mes, kurie išsigelbėjome nuo mirties, neturime teisės į besaikį patogumą. Tai kenktų ir mūsų sielai ir mūsų tautai. Visados turi pasilikti tvirtas ryšys su šventaisiais gimtosios žemės papročiais. Pamiršimas Golgotos, kur alpsta Kristus, o su Juo ir visa mūsų tauta, stumtų į neišbrendamą materializmą. Jieškojimas tik stambių uždarbių ir vylingų smagumų atimtų visą laiką ir atitolintų nuo esminių uždavinių. Nukentėtų pareigos Dievui ir tautai, nusilptų Kristaus pergalės ilgesys. Tokios laikysenos vaisiai jau yra jaučiami tremtiniškajame gyvenime. Jie turėtų pranykti.

Velykos yra atsibudimo šventė. Kaip kadaise iš kapo kėlėsi šviesa žėrįs Kristus, kurio kūne nebebuvo plakimo žymių, taip ir žmogaus dvasinis prisikėlimas turi būti tobulas ir skaidrus. Velykų šventėje reikia prisikelti iš savo asmeninių klaidų, iš apsileidimo pareigose, iš beprasmio nusiminimo ir nuoširdžiau tikėti Kristaus pergale.

PAMARĖNAI PRIKLAUSO BALTAMS

ANT. KASAKAITIS

Pradžioje reikia priminti, kad mūsų istorikai klysta, atkeldami pietines baltų sienas tik iki dešiniojo Vyslos kranto. Yra aiškių davinių, jog prūsų gyventa ir kairiajame krante, tiktai ten jie vadinami p a m a r ė n a i s.

Dabartinė Pomeranijos (Pamarėnijos) sritis eina Baltijos pajūriu nuo Vyslos žiočių iki Oderio su išdėliotais senais miestais, kurių kūrėjais ir savininkais vokiečiai laiko germanus, o lenkai — slavus. Pažvelkime į dalyką lietuviškomis akimis, pasinaudodami kitų patiektais istorijos daviniais, vietovardžiais ir mitologija.

Aleksandrijos geografas Ptolomėjas II amž. randa prie Venedų įlankos, palei Oderio upę ir Baltijos jūrą, gyvenančius "veletus", kitų vadinamus "vėliotais", o VIII amž. Einhardo frankų metraštis juos vadina "veletabais". Kiti juos dar vadina "vilkais", o vėliau — "liutikais". Veletų turtingas miestas buvo Volin, įkurtas Oderio žiotyse. Skandinavai Voliną vadino Jom, Jomsborg, lenkų istorikai — Volynj. Lietuviškai tai būtų Volynas, volais apkasta vieta, sutvirtinimas, arba — Vėlynas, vėlių suėjimo vieta ir štai kodėl:

A. Bruekner "Mitologija Slovianska" sako, kad Volyne buvusi "šventinė", kur proslavai(?) garbinę dievaitį Vėlės (Volios), kurio vardą kildina iš lietuviškų žodžių "vėlės", "velnias" (velinas), "velėna". Jis savo tvirtinimą paremia dar čekiškais posakiais iš XV amž. — "k velesu" — po velnių, "ki veles?" — koks velnias? Jis pripažįsta Velesą požemių, mirusiųjų dievu ir paties Volyno miesto vardą kildina iš to žodžio.

Baltijos jūroje, prieš Oderio žiotis yra Rugijos sala, kurios gyventojai buvę "ranai", — palygink su "runos", "runat". Saloje yra Arkonos miestas, kuriame buvusi kontina (šventovė) dievaičiui, vardu Švantevit, lietuviškai gal būtų "šventavytis" arba "šven-(ts)tėvytis". Tas Švantevit buvęs vaizduojamas keturveidžiu stabu ir apskriejęs raitas visą pasaulį. Prie šventovės, arklidėje, buvęs laikomas tam dievui baltas žirgas. Švantevitas buvęs visų dievų karalius ir priešų nugalėtojas. Ar tik nebus mūsų Vyčio prototipas? Švantevitas yra lietuviškas, ne lenkiškas vardas, kaip ir šventas, kilęs iš baltiško "švisti", "švinta", ką liudija ir daugelis seniausių Lietuvos upių, ežerų bei akmenų vardai.

Įdomūs yra A. Brueknerio išvedžiojimai apie Velesą, Rugijos salą ir kitus pamarėniškus dalykus. Jis nepripažįsta lietuviams jokios mitologijos, tačiau savo lenkiškai mitologijai suklijuoti vistiek skolinasi lietuvių dievus, — pas lenkus atsirado ir mūsų Perkūnas (Perūn), Aitvaras, ir Didis Ledo (žemaitiškai: titis ledo, tėtis leido), ir kt. Rugijos salos pavadinimą Bruekneris aiškina kilus iš pirmykščio slaviško rugių pavadinimo, kuris buvęs rėž", "rož". Vokiečiai rugių pavadinimą "Roggen" pasiskolinę iš slavų, o Rugijos vardas kilęs iš "režų" (rugių) auginimo toje saloje. Čia ir skverbiasi pataisa, kad ne slaviškas "rėž", ne vokiškas "Roggen" davė tai salai vardą, o baltiškas rugys, iš kurio raugino duoną tos vietos gyventojai baltai. Arba vėl, jo kildinimas "aitvaro" iš vokiško "odobar", yra nesusipratimas. Vargšai tie

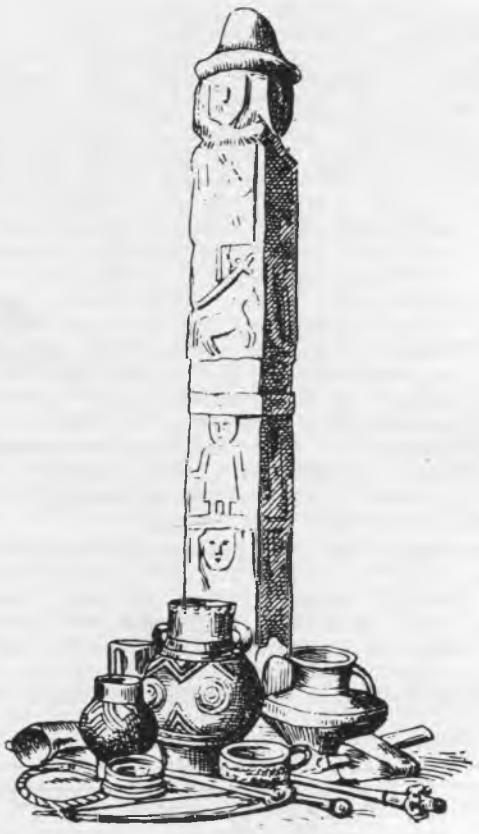

Švantevito statula

lenkų istorikai be mokėjimo lietuvių kalbos. Tačiau įdomu, kad tas pats Bruekneris, kalbėdamas apie kitus Pamario gyventojus "kašubus", savo "Dzieje kultury polskiej", sako, jog jie ne lenkai, o pamarėnai, pabrėždamas amžiną polėnų (lenkų protėvių) bei pamarėnų priešingumą, o Ptolomėjo paduotus du Pamario vietovių pavadinimus Budorgis ir Askaukalis — abejodamas, pripažįsta slaviškais.

Pamarėnai istorijoje žinomi keliais vardais: veletai, obodritai (ododritai?), ratarai, kašubai, prūsai. Ar tai buvo atskiros tautos, ar apygardiniai pavadinimai, negalima nustatyti, tik viena aišku, kad jie visi buvo baltai, kalbėję ir susižinoję lietuvių kilmės kalba. Tai liudija vietovardžiai ir asmenvardžiai bei tie patys bendri lietuvių dievai. Be minėtų Volyno, Arkonos, Budorgio ir Askaukalio miestų, yra dar Stetin (Statinys), — palygink "statinė tvora", "statinė alaus", "statyti". Paskiau ,upių Varta, ir Notece (Nuotekė) santakoje yra labai senas miestas Santok, senovėje lenkų vadinamas "lenkų karalystės raktu". Dėl to Santokos miesto ėjo nuolatinės kovos tarp lenkų, pamarėnų ir vokiečių, nes ten bus buvusi stipri pamarėnų pilis. A. Brueknerio to miesto vardą aiškina, kad tai "šlev", "stok", "sątok", nes

jo manymu ta sątok (lenkiškai tariant sontok) lenkai gal senovėje ištardavę "santok". Gaila, kad jis nepažiūrėjo į Lietuvos vietovardžius, kur visokių "santakų" rasty kiek tik reikia pavyzdžiams. Upė Oder gali lietuviškai reikšti Odiris, "od diris" ar "od(d)ir(b)is", nuo odą dirti — lupti ar odą dirbti. Svetimšaliai, atvykę gilioje senovėje į Oderio žiotis, turėjo reikalų su žmonėmis, kurie pardavinėjo odas, vadinosi odiriai, odirbiai, odininkai, todėl ir tą vietą su žmonėmis praminė "oderiais". Vėliau, vokiečiai susitikę kovoje su raitais pamarėnais, praminė juos "raitarais", — "ratarais", nes buvo raiti. Polėnai, susidūrę su odiriais, prasmiškai išsivertė sau jų pavadinimą "kašubais", kas reiškia tą patį verslą, kaip "oddirbis". Kadangi polėnai buvo dar svetimi, tai pasisavino ir garbino pamarėnų — baltų dievus ir prisiėmė ne tik mitologinius, bet ir geografinius jų vardus. Kiti istorininkai, susitikę pamarėnus kitoje vietoje, pav., per Dancigo (Danžygio) įlanką, juos pavadino "prūsais", "protėnais" ar "bruožiais" — bavarų geografas juos vadino Bruzi. Žodžiu, tikro pamarėnų vardo neatspėsime, nes jie tokio bendro ir neturėjo, nebent vadinosi baltais, kaip pati jų jūra liudija. Viena tik aiškėja, kad jie bus buvę tie patys prūsai, kuriais lig šiol buvome pratę laikyti lietuvius, gyvenusius tarp Klaipėdos ir Trūso (Elbingo), nes tai tvirtina ir Vyslos—Būgo, bei tų paupių girių naturali siena, pridengusi ilgiems laikams šiaurinę baltų sritį nuo tautų kraustymosi bangų ir leidusi formuotis lietuviams.

Pamarėnai, dar gali būti žinomi "gerulių" vardu, jau prieš VII amž. buvo įkūrę stiprią valstybę, turėjo turtingų miestų ir gerą laivyną. Tuometinis pasaulis juos apkaltindavo plėšikavimu. Jie palaikė santykius su frankų Karoliu Didžiuoju, todėl kronikose netrūksta apie juos žinių. Jie gyveno atskiromis kunigaikštijomis — vienetais, "gardais" vadinamais, nuo ko dar likę daugybė vietovių su "gard" šaknimis savo pavadinimuose. Tvirtinosi ir gynėsi pilyse, kaip ir lietuviai, ką rodo tokie vietovardžiai, kaip čia lenkiškoje ir vokiškoje rašyboje paduodu: Pilatowo (Pilatau), Derlow (Reugenvalde), Varpno Nove (Neuwarp), Gardna, Labus, Gambin, Novogard, Starogard, Bialogard (Baltgardis) ir kt. Vis tai pusiau perkrikštyti pamarėnų — baltų vietovardžiai, o kiek jų jau visiškai pakeista, vykstant nuolatinėms varžytinėms tarp polėnų — lenkų ir germanų — vokiečių dėl pajūrio pozicijų. Taip antai Pilatau vokiečių 1936 m. pakeista į Schlessberg, nes ir jų nuomonė rodė ten pilį buvus. Suprantami mums ir Vyslos, josios kairiojo intako Pilicos vardai.

Dar kiek toliau į pietus nuo Notecės (Nuotekės) upės yra žilos senovės tvirtovė Biskupin kurią savinasi lenkai, o proistorikės M. Alseikaitės-Gimbutienės nuomone, ji esanti greičiausiai vakarinių baltų įkurta apie 550—400 m. prieš Kristų, gintis nuo skitų antpuolių. Dar toliau į pietus yra ežeras Goplo ir prie jo Krušvica miestas, kurio pavadinimas lyg skamba baltiškai — Krušvietė, kur susikrušo, susimušė, krušos vieta. Legenda skelbia, kad čia sūnėnai nugalėję savo dėdę valdovą Popelį ir pasodinę į augštą bokštą, kur jį užgraužusios pelės.

Į pietus nuo Vyslos, netoli Dancigo yra vietovė Prušč ir prūsų kapai, nurodomi J. Kostrzewsky "Kultura propolska", kas patvirtina, kad ir anapus Vyslos tikrai baltų gyventa.

Pats žodis "baltas" lietuvių kalboje reiškia ne tik baltą, šviesią spalvą, bet ir žmogaus dorumą, pav. posakis: "Baltas — nekaltas", o senovėje tai galėjo reikšti ir kilmingumo, rasės, kastos pavadinimą. Slavai tą žodį verčia į "bielo", nors rusai dar tebeturi žodį "boltat", ištariamą kaip "baltat", reiškiantį neaiškų, nesuprantamą šnekėjimą, plepėjimą, kas

Vakarinių baltų - aisčių sienos X - XII a. Kryželiais pažymėtos pirmosios Ordinos pilys, brūkšneliais — to laiko tikroji Lietuvos valstybinė ir etnografinė siena, kintanti pirmųjų kovų su Ordinu ir lenkais metu.

reiškia "baltuoti", — kalbėti kaip baltai. Iš to matome, kad rusai, kadaise susitikę su baltais, jų nesuprato.

Grįžtant prie pamarėnų, reikia pasakyti, kad jie, kaip ir visi baltai gilioje senovėje, turėjo dominuojančią medžiaginę ir dvasinę kultūrą, kuri sąryšyje su geografinėmis bei politinėmis aplinkybėmis vis kitėjo, tai krisdama, tai pakildama. Tiktai priartėjus krikščionybės ekspansijos bangai, toji kultūra turėjo žūti, ant jos kapo susikuriant naujai, svetimų tautų kultūrai.

Dar 1046 m. pamarėnų vadas Žemužil (Žemužėlis) buvo pasirodęs vokiečių ciesoriaus rūmuose savo valstybės reikalais, deja, kraštas kovų ugnyje ėjo iš rankų į rankas, — tai lenkai laimėdavo, tai pamarėnai, o vokiečiai paglemždavo sau laimikį. Pamarėnai tvirtai laikėsi, todėl lenkai skubėjo pasikviesti į talką iš Vengrijos išvytą Kryžiuočių Ordiną, 1228 m. įkurdinę Dobrynėje, kurio pagalba palaužė pamarėnus. Ordinas įsikūrė jų žemėse tolimesnei kovai su anapus Vyslos ir Būgo gyvenančiais lietuviais, kuriuos vadino pirmuoju prūsų vardu, anksčiau duotu pamarėnams. Lenkams betalkininkaudami, kryžiuočiai, palengva nuveikė ir anuos pavyslio — panemunio gyventojus, o pamarėnus tvirtai įjungė į savo valstybę.

Pamarėnus nuo polėnų skyrė Notece (Nuotekė) upė. Šiaurėje per Vyslą jie susisiekė su lietuvių žemėmis, ką liudija ir šv. Vaitiekaus mirtis, kai jis žuvo nuo prūsų 997 m. Romuvos miestelyje. Kitas apaštalas, šv. Brunonas, buvo pagonių užmuštas 1009 m. ant Lietuvos ir Prūsijos sienos — in enfinio (P)Rusciae et Lituae", kada pirmą kartą paminėtas Lietuvos vardas. Tas įvykis negalėjo būti ant Rusijos sienos, nes tuo laiku tokios sienos nebuvo ir Brunonas negalėjo atvykti per Kievą ar Maskvą, jis atvyko per Lenkiją, iš pietų ir veikė pamarėnuose, iš kurių norėjo patekti į Lietuvą. Kad pamarėnai dar nebuvo pakrikštyti, rodo ir šv. Ottono veikla Volyne 1124 m. ir kiek vėliau Štetine, kur jis gyventojų nebuvo sutiktas maloniai. Matosi, kad pamarėnai, gyvendami iš žemės ūkio bei prekybos, naudodamiesi savo laivynu, buvo gana šviesūs ir turtingi ir nesižavėjo atsibastėlių polėnų, dar vos tik 966 m. pasikrikštijusių, religine išmintimi ar kultūra. Tik Boleslovui Kreivalūpiui 1121 m. nugalėjus pamarėnus, šv. Ottonas galėjo tęsti jų krikštijimą, paimdamas už darbą tris sidabrines dievaičio Švantevito galvas ir liepdamas sugriauti gražiausius pagonių maldos namus. Tas sidabrines galvas jis nusiuntęs popiežiui Honorijui II. Viena galva, anksčiau minėto keturveidžio dievo, matyt, buvo panaudota kitiems reikalams.

Šios atsitiktinės žinios apie Lietuvos vardo paminėjimą ir Švantevito likimą leidžia mums kitaip žvilgtelėti į visą senąją lietuvių istoriją, jos ryšius su aplinkinėmis žemėmis bei tautomis. Tas žvilgsnis rodo, kad ir Herkaus Manto sukilimas 1260 m. ar tik nebus buvęs vykdomas iš pamarėnų pusės į Dobrynę ir Fogelzangą, dėl ko Mindaugas negalėjo stipriau jo paremti.

Dabar lenkai su vokiečiais besibylinėdami dėl priėjimo prie jūros, vieni kitiems įrodinėja, kieno tos žemės buvo. Tikra yra tiesa, kad jos nėra nei vienų, nei kitų, o tik trečiųjų — pamarėnų, prūsų, dar aiškiau sakant — lietuvių giminės žemė. Vokiečiai, nors ir labai slėpė tą kraštą, jo vardą permesdami į gryniausią lietuvių teritoriją, įtikinėdami, kad Karaliaučiaus krašto žmonės buvo ir yra visai skirtinga nuo lietuvių tauta, deja, nenaturalus sienos iškirpimas ir Karaliaučiaus senas lietuviškumas leidžia tvirtinti ,kad tas kraštas ir kryžiuočių laikais kalbėjo ta pačia kalba, kokia ir aplinkiniai gyventojai, — šiuo atveju, aišku, tik lietuviškai.

Baigiant tenka priminti lietuviams, kad jie drąsiau ir tiksliau imtų rašyti savo istoriją, nepasikliaudami vien senais, svetimųjų surašytais šaltiniais, nes kiekvienas nori savo naudai tiesą nuslėpti Kodėl turime pripažinti kitiems tai, kas tikrai nėra jų?

Šioje vietoje peršasi vieno svetimtaučio žodžiai: "Lietuviai žiūri, kaip jų istoriniai pavaldiniai parceliuoja Lietuvą ir nieko nesako, nesiryžta net žemėlapyje apsibrėžti savo teritorijos, kuri istoriškai, etnografiškai ir geografiškai tik jiems priklauso. Tai kas jei šiandien Lietuva neegzistuoja? Toks momentas jūsų istorijoje nebepirmas. Žinome, kad lietuvių tauta tebėra gyva, tikėkime, kad atgis ir valstybė."

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖS" nariui inž. plk. ltn.

JUOZUI STEPONAVIČIUI

š. m. vasario 16 d. mirus, jo žmonai ALEKSANDRAI ir giminėms gilią ir nuoširdžią užuojautą reiškia

L. S. "RAMOVĖ", Centro Valdyba

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖS" nariui

LEONUI ABRAMAVIČIUI

š. m. vasario 11 d. mirus, jo motinai ir giminėms gilią ir nuoširdžią užuojautą reiškia

L. S. "RAMOVĖ", Centro Valdyba

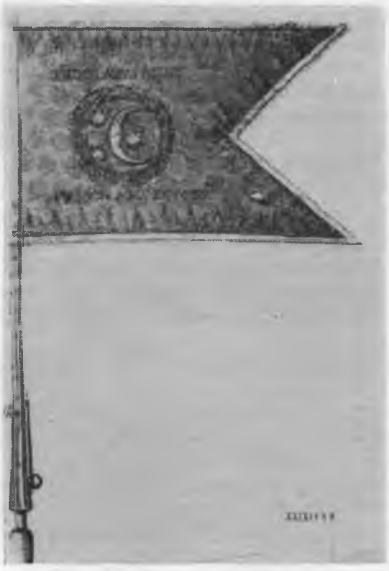

LIETUVOS SENOSIOS KARINĖS VĖLIAVOS ŠVEDIJOJE

PLK. O. URBONAS

(Pabaiga)

Nr. 139. Raudona ir geltona standartė su dviem uodegom. Raudona dalis viršuje. Viduryje didelis kryžius, kuris savo pavidalu gali būti ir šv. Jurgio ir Joanitų, jo viršutinė dalis yra geltona, o apatinė — raudona. Jei kryžių laikyti šv. Jurgio, galima būtų tvirtinti, kad tai lietuviška vėliava, bet jei kryžius yra joanitiškas, tada abejotina.

Nr. 152. Raudona standartė su radonais ir auksiniais kabučiais ir sidabriniais ornamentais kraštuose. Vidury sidabrinis vainikas, jo centre sidabrinis mėnulis ir trys žvaigždės.

Nr. 159. Juoda standartė, kabučiai juodi ir auksiniai. Didžiajame lauke Kristus ant raudono kryžiaus su balta juosta ir užrašu: "INRI". Prie koto viena trilypė liepsna ir trys paprastos, kitoje pusėje trys trilypės liepsnos ir iš viso 20 paprastų liepsnų, visos auksinės. Kryžiaus viršuje įstrižai guli žalia palmių šaka.

Nr. 160. Bunčukas iš baltų ir raudonų strauso plunksnų. Paimtas 1704 metais rugsėjo 19 d. ties Poznane. Bunčukas buvo etmonų asmens tarnybinis ženklas. Jį turėjo etmonai Lenkijoje ir Lietuvoje. Šitas bunčukas yra vienintelis šios rūšies švedų grobis.

Nr. 161. Trimičių raudona vėliava. Viduryje raudonas skydas su auksine karūna; skydas apsuptas ordino grandinės ir padalintas į keturis laukus: pirmajame ir ketvirtajame lauke Lenkijos herbas, antrajame ir trečiajame — Lietuvos. Skydo viduryje yra mažesnis skydas, jame Švedijos herbas. Šito mažesniojo skydo centre yra dar mažesnis skydelis su Vazų šeimos herbu.

Tokia vėliava būdavo nešiojama prie trimito. Tačiau žiūrint jos puošnios išvaizdos ir tuo pačiu brangumo, reikia manyti, kad ji būdavo vartojama ne karo lauke, bet tam tikrų iškilmių metu.

ANTROJI VĖLIAVŲ GRUPĖ

Šita grupė apima vėliavas, kuriose valstybinis pradas yra aiškiai išreikštas. Čia turime trijų pagrindinių rūšių vėliavas:

1. Vėliavos su Vytimi dešinėje vėliavos pusėje (Vorderseite, na licevoj storone) ir lenkų ereliu kairėje pusėje; tai neabejotinai lietuviškos vėliavos.

2. Vėliavos su lenkų ereliu dešinėje vėliavos pusėje ir Vytimi kairėje pusėje; tai lenkiškos vėliavos.

3. Vėliavos su kombinuotu lietuvių — lenkų herbu dešinėje vėliavos pusėje. Tokios vėliavos galėjo priklausyti ir lenkų ir lietuvių daliniams .

Nr. 167. Šviesiai žalia vėliava su ružavais ornamentais jos kraštuose ir kampuose. Vėliavos viduryje tamsiai žalias vainikas iš palmių lapų su geltonomis gyslomis ir jame keturkampis skydas su kombinuotu lietuvių — lenkų herbu. Ant skydo auksinė karūna. Tokių vėliavų yra keturios.

Nr. 172. Šviesi melsvai žalia vėliava. Dešinėje vėliavos pusėje vainikas iš tamsiai žalių lapų su geltonomis gyslomis. Vėliavos kraštuose ir kampuose ružavi ornamentai. Vainiko viduryje lenkų erelis ir viršuje jo karūna. Kitoje vėliavos pusėje Vytis (172 a).

Nr. 173. Tokios pat spalvos vėliava ir su tokiu pat vainiku, kaip ir Nr. 172, tik Vytis dešinėje vėliavos pusėje, o lenkų erelis kairėje (173 a).

Į šitas dvi vėliavas įsižiūrėję, galime iš karto pasakyti, kad pirmoji yra lenkų vėliava, o antroji — lietuvių. Tokių neabejotinai lietuviškų vėliavų esu suradęs tris. Pagal švedų archyvinius davinius visos trys vėliavos buvo paimtos kautynėse tics Kliszewu 1702 m. birželio 9 d. Toliau yra pažymėta, kad dvi iš šitų vėliavų priklausė von der Goltzo dragūnų pulkui, o trečioji Steinaus pulkui (koks pulkas, ar dragūnų, ar pėstininkų, žinių nėra).

Apie šitas tris lietuviškas vėliavas tenka pasakyti štai kas:

1. Jų priklausomybė lietuviškiems daliniams nekelia jokių abejonių, nes dešinėje, tikrojoje vėliavos pusėje yra Vytis, kai lenkų erelis yra kairėje; tas galėtų būti tik lietuviškoje vėliavoje.

2. Visos šitos trys vėliavos yra neabejotinai pulkų vėliavos, nes eskadronas ar kuopa tokios puošnios ir brangios vėliavos negalėjo turėti.

3. Švedų archyvo daviniai, kad dvi iš jų priklausė von der Goltzo dragūnų pulkui, yra abejotini ir gali būti imami tik su tam tikru atsargumu. Kodėl?

Švedų enciklopedija apie kautynes ties Kliszewu taip rašo: "1702 m. pavasarį Karolis XII koncentriškai puolė Lenkiją iš trijų pusių, kad vienu smūgiu išspręstų ginčą su Augustu. Saksonijos armija iš 16,000 buvo sutelkta ties Krokuva, lenkų armija iš 8,000 — ties Lvovu. Birželio 9 d. Karolis puolė Saksonijos armiją su atžygiavusia savo 12,000 armija. Švedai buvo apsupti atžygiavusių lenkų, tačiau, nežiūrėdami priešo persvaros, jie vis puolė. Lenkų armija ir Saksonijos armijos dešinysis sparnas buvo sumušti, centras ir kairysis sparnas — atstumti. Daliniai, kurie nespėjo pasitraukti, buvo apsupti, sumušti, arba nustumti į pelkes. Kautynės truko penkias valandas. Priešo kariuomenė nustojo 2000 užmuštų ir sužeistų ir tiek pat pateko nelaisvėn."

Reiškia šiose kautynėse dalyvavo 8,000 lenkų armija, bet prisiminus nuolatinę lenkų kariuomenės sudėtį: 2/3 lenkų ir 1/3 lietuvių, yra pagrindo tvirtinti, kad šiose kautynėse dalyvavo nemažiau kaip 2,500 — 3,000 lietuvių kariuomenės, kurie anų laikų organizacija, sudarė 4, greičiau 5 pulkus. Mano nuomone, jos yra neabejotinai pulkų vėliavos, bet jei dvi iš jų priklausė von der Goltzo dragūnų pulkui, išeitų, kad tai būtų eskadronų vėliavos, su kuo nenorėčiau sutikti. Antra vertus, jų priklausomybę vienam ir tam pačiam pulkui nustatė Petrelli komisija, kuri dirbo 200 metų su viršum po tų įvykių. Būčiau linkęs tvirtinti,

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠTABO II SKYR. PASKUTINĖS DIENOS

ROMAS AUKŠTAITIS

(Pabaiga)

LENKAI PERDAVĖ RAUDONARMIETĮ

1939 metais rugsėjo mėn. antroje pusėje, kapituliavus lenkų armijai, paskiri jos daliniai, kurie dar galėjo, traukė Lietuvon ir paprašė juos internuoti. Tuo būdu tikėjosi išvengti bolševikų arba vokiečių nelaisvės.

Kapčiamiesty (pietų Lietuvoje prie pat administracijos linijos) buvo internuojamas 3-čias lenkų kavalerijos pulkas. Šį darbą atlikti buvome paskirti trys asmenys: gen. št. plk. ltn. Pranskonis, mjr. Juozas Tomkus (tada buvo mobilizuotas) ir aš.

Šis pulkas peržengė Lietuvos sieną vakare (buvo tik apie keturis eskadronus) ir mes su juo susitvarkėme dar prieš auštant, o išaušus mudu su mjr. Tomkumi nuvykome prie administracijos linijos pasižiūrėti. Gilumoje matėme vieną kitą gaisrą ir girdėjome paskirus šūvius. Gal už pusės mylios nuo mūsų esančio kaimo pakraštyje telkšnojo tvenkinys ar mažas ežerėlis, prie jo stoviniavo atskiri žmonės ir girdėjome moterų riksmus. Mudu su mjr. Tomkumi per lauko žiūronus pamatėme šiokį vaizdą: bolševikų kariai atsivesdavo iš kaimo moteris ir jas už kojų paėmę kišdavo į vandenį. Šios gi gargaliuodamos rėkė. Koks buvo tikslas tokios bolševikų išdaigos, man ir šiandien dar neaišku. Galima tik spėlioti, kad jie jas arba tardė, arba toks jau buvo bolševikų karių "flirtas" su užimtų kraštų moterimis.

Mums besekant šią barbarišką sceną, netikėtai iš krūmų išlindo keli ginkluoti lenkai ir su savimi vedėsi vieną neginkluotą bolševikų karį. Lenkai paprašė juos internuoti ir perduodami mums tą bolševiką pasakė:

— Prašome pasižiūrėti su kuo mes kariavome.

Šio bolševiko apranga ir bendra jo išvaizda darė slegiantį įspūdį. Jis prieš mus atsiklaupė, pradėjo verkti ir prašė pasigailėti. Verkdamas aiškino, kad esąs mobilizuotas ukrainietis, turįs žmoną, du vaiku ir auginąs paršiuką. Mjr. Tomkus juokdamasis paklausė ar jis tiki į Dievą. Šis, kukčiodamas aiškino, kad jis, jo žmona ir vaikai tiki į Dievą ir visi slaptai melsdavęsi.

Vėliau iš tų pačių, jį atvariusių, lenkų paaiškėjo, kad jie buvo pagavę 6 bolševikų karius. Penkis, "kad neapsunkintų litvinų", jie sušaudę, o šį atvedę mums parodyti. Tada mudviem su mjr. Tomkumi paaiškėjo išgąstingas šio "laimingojo" verksmas ir klaupimąsis prieš mus.

Tą pačią dieną aš ir plk. ltn. Pranskonis grįžome Kaunan ir kartu pasiėmėme šį bolševikų karį. Alytuje sustojome užkąsti, o jį palikome sėdėti mašinoje. Grįžę pastebėjome, kad jis apdovanotas dešromis, sviestu, pyragaičiais ir rūkalais. Iš šoferio sužinojome, kad šias dovanas jam sunešė Alytaus žydai.

Kol atvažiavome į Kauną, mudu su plk. ltn. Pranskoniu paklausėme jo dviejų dalykų:

— Ar pas jus kepami pyragai? (Jis visą laiką čiupinėjo jam dovanotus pyragaičius, bet nevalgė.).

— Tak, pekut (taip, kepami), — atsakė.

Važiuojant pro Prienus jis stebėjo paplentės gy-

---

kad jos yra dviejų skirtingų pulkų vėliavos. Be von der Goltzo ir Steinaus pulkų, tose kautynėse turėjo dalyvauti dar keletas pulkų, kurių vardų, deja, archyvuose neliko; gal būt, vienam iš jų vadovavo von der Goltzas, o gal jis vadovavo didesniam junginiui, kurį sudarę pulkai nustojo tų vėliavų.

Nr. 187. Ypatingai graži ir matyti brangi vėliava. Ji visa išsiūta šilku, auksu ir sidabru. Švedai laiko ją karaliaus karūnacijos vėliava. Ji buvo paimta Varšuvoje ar Krokuvoje.

Nr. 192 ir Nr. 194. Dvi vėliavos, kurios skiriasi nuo anksčiau aprašytų tik tuo, kad vėliava Nr 194 yra ružava su žaliais ornamentais. Apie šitas dvi vėliavas archyvuose jokių davinių surasti nepasisekė.

Tuo ir tektų baigti studiją apie lietuviškas vėliavas, esančias Švedijoje. Baigdamas, norėčiau atkreipti dėmesį į vieną pažymėtiną reikalą. Įsižiūrėjus į visas čia aprašytas vėliavas, nesunku pastebėti, kad Vytis visose be išimties vėliavose, kur ji įeina į kombinuotą lietuvių — lenkų herbą, taip pat ir vėliavose Nr. 172a, 194 turi heraldiškąją kryptį, gi vėliavose Nr. 173 ir 192 Vytis nukreipta bažnytine kryptimi. Kad tai padaryta pripuolamai, netenka ir abejoti. Anais laikais, 17 a. ir 18 a. pradžioje heraldiškų taisyklių visur būdavo griežtai prisilaikoma. Nėra jokių davinių tvirtinti, kad lietuviams heraldiškos taisyklės nebuvę žinomos. Kuo gi galima būtų tokį mišinį paaiškinti? Reikalas, mano nuomone, yra visai paprastas: riddarkyrkoje gulėdamos kai kurios vėliavos nuplyšo nuo kotų ir buvo laikomos atskirai nuo jų. Restauruojant gi, užsilikusias vėliavas, švedų mokslininkai turėjo gan didelį štabą mažiau išmokslintų žmonių (kaip darbo jėgą), kurie ir pritvirtino tas vėliavas ne tuo kraštu prie koto, kuriuo reikėjo.

194

ventojų sodybas (ten tarp kitko buvo gražių sodybų) ir mes jo paklausėme:

— Ar pas jus ūkininkai taip pat gyvena kaip čia pas mus?

— Da, u vas tože chorošo (Taip, pas jus taip pat gerai), — atsakė.

Nenorėdami gadinti tarp Lietuvos ir Sovietų Sąjungos gerų santykių, mes sąmoningai jo daugiau nieko neklausinėjome. Žinojome, kad jį nuvežę į Kauną, atiduosime Sovietų pasiuntinybei, ir jis gali išpasakoti mūsų domėjimąsi ir dėl to gali kilti nesusipratimų.

Atvežę Kaunan, nedelsdami atidavėme jį Sovietų pasiuntinybei, žodžiu paaiškindami visas jo čia patekimo aplinkybes ir paprašėme pakvitavimo apie jo priėmimą.

Sovietų pasiuntinybės tarnautojas paklausė plk ltn. Pranskonio ir mano pavardės ir tuoj čia pat išrašė pakvitavimą, kiek pamenu, šio turinio: "Sovietų pasiuntinybė Kaune priėmė iš Lietuvos armijos karininkų (Pranskonio ir mano pavardė) vieną raudonosios armijos kovotoją". Priėmimo dienos data ir valanda, parašas ir pasiuntinybės antspaudas.

RAUDONARMIETIS SUDARĖ NEMALONUMŲ

Antrojo pasaulinio karo gaisrui beliepsnojant, Lietuva dar keletą mėnesių išsilaikė nesugriauta, bet įvykiai vijosi įvykius ir daug mažiau reikšmingų atsitikimų, taigi ir šio lenkams patekusio ir į Lietuvą atgabento sovietų kario istorija buvo jau seniai užmiršta.

Tačiau vieną liepos mėn. dieną pas mane į įstaigą atvyko du rusų kariai (iš matymo jie man buvo pažįstami, nes dažnai skyriuje lankydavosi), pasidėjo ant stalo "Sievernaja Palmira" cigarečių dėžutę ir linksmai nusiteikę pradėjo įvairiomis temomis kalbėti.

Pirmiausia jie lyg priekaištavo, kad aš per mažai turiu karinės literatūros apie Vokietiją. Aš jiems atšoviau, kad štai, prašau, čia stovi trys pilnos spintos (laikraščių ištraukų, statutų ir kitos karinės vokiečių literatūros). "Sovietų Sąjunga už Lietuvą gyventojų skaičiumi yra didesnė apie 60 kartų, taigi ir šios medžiagos jūs turėtumėt turėti ne tris spintas, bet 60 kartų daugiau, tai yra apie 180 tokių spintų. Aš tikiu, kad jūs tiek neturite, nes nereikalinga."

Jie juokaudami atsakė, kad turi daugiau. Toliau jie man siūlė vykti Vokietijon ir ten suorganizuoti špionažo tinklą. Aš jiems paaiškinau, kad tokį darbą gali atlikti tik vietiniai gyventojai vokiečiai, nes užsienietis Vokietijoj, ypač karo metu, yra atidžiai sekamas ir joks šios srities darbas neįmanomas.

Jie nedavę man į tai jokio atsakymo, paprašė smulkiai paaiškinti, kaip ten buvę su tuo sovietų kariu, kurį praeitų metų rudenį lietuviai karininkai atvežę į Sovietų pasiuntinybę. Iš pradžių negalėjau atsiminti apie kokį karį jie šneka, bet vėliau, kai jie smulkiau pradėjo aiškinti, aš atsiminiau, pasisakiau, kad ir aš esu vienas tų, kurie jį atgabeno ir papasakojau viską, ką žinojau. Tada jie abu, truputį pakeltu tonu, "kryžmine ugnimi" pradėjo mane smulkiai klausinėti ir lyg kaltinti dėl mūsų blogo elgesio su tuo jų kariu. Jie prikišo, kad mes vertę tą kareivį melstis ir tikėti į Dievą, kad mes proopagandiniais sumetimais jam davėme maisto ir jį klausinėję ar Sovietų Sąjungoj esą pyrago, kad mes jį vežioję po kaimus, rodę jam lietuvių sodybas ir klausinėję, ar Sovietų Sąjungoj taip pat gyvena kolchozininkai, kaip čia ūkininkai, ir tt.

Aš dar kartą paaiškinęs kaip buvo, jų kaltinimus atmečiau. Tada jie atsistodami pasakė, kad jie mane su tuo kareiviu pastatys akistaton. Aš taip pat atsistodamas jiems pasakiau: "Prašau".

Išeidami vėl parodė linksmesnius veidus ir pareiškė, kad jie su manim dar daugiau posėdžiaus.

Daugiau su jais posėdžiauti neteko, bet tas jų kareivis, laimingai išvengęs mirties lenkų nelaisvėje, turbūt, savo auginto paršiuko jau nebeėmatė. Pagal bolševikų nuostatus, sveikas jų karys, patekęs į priešo nelaisvę, yra laikomas tėvynės išdaviku ir baudžiamas sunkiausiomis bausmėmis.

APLANKO GEN. ŽEMAITIS-BALTUŠIS

Kartą man budint įstaigoje, gaunu pranešimą kad į skyrių susipažinimo tikslu atvyks gen. Žemaitis-Baltušis. Pasiruošiau. Nustatytą valandą jis atvyko, lydimas vieno augšto štabo pareigūno. Jis dėvėjo naujai pasiūta lietuviška liaudies kariuomenės generolo uniforma. Jį priėmiau skyriaus viršininko kabinete.

Jis atsisėdęs lėtai, bet taisyklinga lietuvių kalba pasiteiravo, kokie nauji vokiečių kariuomenės kilnojimai dabar pastebimi Rytprūsiuose ir į rytus nuo Berlyno. Aš kai ką žinojau ir truputį "vandens" pridėjęs jam atsakiau. Jis man padėkojęs, gera malonia veido išraiška kalbėjo, kad dabar bus šiek tiek kitaip, bet jūs dainuokite lietuviškas dainas, kurios yra labai gražios. Gyventi galėsite, bet dirbti turės visi. Jis kalbėjo maloniai, bet visą laiką buvo palenkęs galvą ir nežiūrėjo į akis. Gal būt, pats netikėjo savo žodžiais.

DR. PAKNYS VERKIA

Plk. ltn. Purelis drauge su vienu rusu atnešė 6000 litų ir liepė man juos iškeisti į svetimą valiutą.

— Galima ir į zlotus? Jie dabar pigiausi, — paklausiau.

— Ne, šį kartą mums reikia Reichsmarkių. Jei jų negautumei, pirk dolerius, — paaiškino plk. ltn. Purelis.

— Klausau, — ir paėmęs iš raštvedžio valiutai keisti leidimą iškeliavau.

Nuėjęs į Lietuvos Banką, kreipiausi prie Dr. J. Paknio, nes normaliais laikais panašių reikalų pas jį esu daugiau turėjęs ir todėl, nors ir iš tolo, bet buvome pažįstami.

Išdėstęs jam savo atvykimo reikalą, pastebėjau kad dr. Paknys pasikeitė, jo lūpos virpėjo ir nervingai trukčiodamas pradėjo dėstyti:

— Per 20 metų taupėme ,žiūrėjome, kad ir centas nebūtų bereikalingai mėtomas, o dabar šie driskiai ne tik mūsų laisvę, bet ir pinigus nori pagrobti, — iš jo akių riedėjo ašaros.

Aš jį raminau, bet mano pastangos nebuvo sėkmingos.

Šiek tiek aprimęs jis man paaiškino, kad esąs naujas potvarkis ir senieji leidimai valiutai keisti nebegalioja. Dabar naujus leidimus išduodąs bolševikų pasodintas į Finansų Departamento direktoriaus kėdę "draugas" Drobnys ("draugas" Drobnys ištarė su labai karčia ironija), todėl jis man ir patarė kreiptis į jį.

Tą dieną dėvėjau civiliniais drabužiais (II-me skyriuje buvo leista dėvėti civilinius drabužius ir tarnybos metu) ir eidamas iš Lietuvos Banko pas Finansų Departamento direktorių pagalvojau, o gal jis visiškai nenorės kalbėti su manimi ir, kaip visi bolševikiniai biurokratai daro, paprašys išeiti.

Iš esmės aš jokio noro neturėjau bolševikams patarnauti, t.y. iškeisti jų prašomus pinigus, ir su malonumu galėjau grįžti ir pasakyti, kad dėl susidariusių sąlygų bankai pinigų nekeičia, bet vėl pagalvojau, kad jei aš neiškeisiu, tai iškeis kitas.

Taigi nusprendžiau į Finansų Departamento direktorių kreiptis rusiškai ir bendrai vaidinti rusą, nes

tuo būdu, jei jis būtų nesukalbamas, priversti jį pildyti mano valią. Kitaip tariant, norėjau komunistų simpatikui A. Drobniui sudaryti tam tikro kartelio.

Įėjęs į Finansų D-to patalpas sutikau dar iš gimnazijos laikų pažįstamą V. S. ir jis pasisiūlė man padėti, nes sakėsi esąs vienas iš Finansų D-to direktoriaus sekretorių.

Nors tarpininkų nelabai mėgau, bet šiuo nuotykiu, žinodamas, kad mano planas jau nebeįvykdomas, jo paslaugumui nesipriešinau.

Atidarę direktoriaus kabineto duris, radome A. Drobnį vaikščiojantį iš kampo į kampą ir rūkantį cigaretę. Man nespėjus nė prasižioti, V. S. ėmė kalbinti savo bosą ir rekomenduoti mane, kad jis mano prašymus patenkintų, nors V. S. nieko nežinojo apie mano atvykimo reikalą.

— Labai dėkui, prieteliau, — tariau V. S., — aš noriu asmeniškai kalbėti su direktoriumi.

Kai išdėsčiau A. Drobniui savo atvykimo reikalą, jis susimąstė ir labai nedrąsiai pradėjo aiškinti, kad jis nežinąs ,kas daryti. Esąs finansų ministerio pasirašytas raštas, kad suvaržoma privačių asmenų indėlių iš banko išėmimas, o apie lietuviškos valiutos keitimą į užsienio valiutą nesą nei kalbos. Kodėl taip daroma, jis nežinąs, bet manąs, kad tai esanti priemonė uždrausti žmonėms bėgti į Vokietiją ar kitus kraštus.

— Čia ne bėgimo klausimas, čia yra kariuomenės reikalas, — pertraukiau jį.

— Aš suprantu, bet aš esu bejėgis pakeisti ministerio įsakymą, — tęsė jis.

— Dėl manęs tai lygiai tas pats — ar jūs duosite leidimą ar ne. Aš grįšiu arba su iškeistais pinigais ,arba su pranešimu, kad jūs nenorite patenkinti karinės sąjungos reikalavimų, — padiktavau jam.

Jis nubėgo prie telefono ir gana nervuotai pradėjo sukinėti reikalingus numerius.

Aš dėl mandagumo ,kad negirdėčiau jo pasikalbėjimo, išėjau į koridorių.

Baigęs kalbėti A. Drobnys pakvietė mane atgal ir paaiškino, kad aš galįs eiti į Brauno banko namus ir ten reikalus sutvarkysiąs, — jis susitaręs su fin. ministeriu ir su Braunu.

Braunas iškeitė litą už markę, o dar prieš bolševikų invaziją keisdavo vieną R.M. už 75 lietuviškus centus.

Man buvo įdomu iš kokio šaltinio tie 6000 litų buvo paimti, nes II-me skyriuje jokių pėdsakų nebuvo. Smalsumo sumetimais prisigretinęs prie Kariuomenės Štabo Ūkio Dalies sužinojau, kad visi kreditai, skirti II-jam skyriui, iš Lietuvos Banko jau išimti.

Po keletos dienų tie patys bolševikų žvalgybos pareigūnai, kurie lankydavosi II-me skyriuje, dėvėdami brezentiniais batais ir labai prastos medžiagos drabužiais, atėjo apsirengę diagonalinėmis uniformomis, ant rankų žibėjo auksiniai laikrodžiai, o prancūziškų kvepalų "Coty", turbūt, ir auliniai jų batai buvo sklidinai pripilti.

Visiškai tikslių žinių neturiu, bet manau, kad jie tada iš II-jo skyriaus pagrindinių sumų pagrobė apie 75,000 litų.

Ar jie tuos pinigus sunaudojo asmeniškiems reikalams — nežinau, taip pat nežinau su kuo atsiskaitė plk. ltn. Purelis iš gautų 1700 litų "reprezentacijai".

DĖL TOLIMESNĖS "KARJEROS"

Liepos mėn. pabaigoje II-sis skyrius buvo jau visiškai sulikviduotas, o jo patalpose veikė pagalbinė, rusų diriguojama, vidaus žvalgybos įstaiga. Diena iš dienos čionai rinkosi kariuomenės dalių politiniai vadovai (visoki padaužos, vietiniai ruseliai ir žydai. Jų pagalba pradžioje bolševikai ardė Lietuvos kariuomenės tvarką ir drausmę) pasitarimams, o po jų pasitarimų vykdavo suėmimai.

Aš jokio darbo nebeturėjau, o tolimesnis, esamose sąlygose, buvimas pasidarė nebepakeliamas. Bandžiau plk. ltn. Pureliui įteikti raportą, kad jis tarpininkautų paleisti mane į atsargą, bet jis kietai įspėjo: "Nerizikuok, nes gali baigtis blogai".

Rugpjūčio 1 d. gavau iš rusų NKVD majoro Radionov (jis turėjo keletą pavardžių) žodinį įsakymą "dėl tolimesnės karjeros" vykti į 3-jį artilerijos pulką ir perimti vieno diviziono vadovavimą.

Tolimesnė "karjera" pasibaigė areštu ir kaltinimu pagal jų baudžiamojo statuto 58 paragrafo 6, 10, 13 straipsnius.

BALANSAS

Bolševikams okupavus Lietuvą, II-me skyriuje dirbo 15 karininkų (civilių tarnautojų čia neįskaitau). Iš jų 14 buvo areštuoti: 8 išvežti į Sovietų Sąjungos gilumą ir jų likimas nežinomas, o 6, prasidėjus vokiečių-bolševikų karui, išėjo iš kalėjimų gyvi, bet kai kurie palaužta sveikata.

Tik vienas skyriaus raštvedys "dėl etatų mažinimo" išėjo į atsargą ir, matyt, per klaidą, išvengė arešto.

Visų suimtųjų buvo konfiskuotas nekilnojamas turtas, o kai kurių ir šeimos skaudžiai nukentėjo.

Pav., plk. ltn. K. Pranskonio buvo areštuota visa šeima: jis, jo žmona ir 10 metų sūnus. Jis ir jo sūnus iš kalėjimo išėjo gyvi, o jo žmona pakelėje į Červenę buvo sušaudyta.

Apie jos sušaudymą išsamiai liudijo kun Petraitis (miręs Vokietijoje), dabar neseniai mirusio kun. A. Petraičio brolis. Jis pasakojo, kad p. Pranskonienė toje "mirties kolonoje" buvo varoma beveik visiškai išrengta. Pakelėje du enkavedistai ją iš bendros kolonos išskyrę, nusivarę į mišką ir netrukus toje kryptyje pasigirdę šūviai ir moters riksmas. Po to tie patys enkavedistai grįžę (jau be p. Pranskonienės) ir prisijungę prie kolonos.

Kai plk. ltn. Pranskonis išėjo į laisvę, aplankė tą Kauno kalėjimo kamerą, kurioje buvo kalinama jo žmona. Tarp likusių jos asmeninių daiktų buvo rastas nepaprastai gražiai iš duonos (reikia manyti ir seilių) padarytas rožančius. Ant rožančiaus narelių buvo daug įvairių datų (matyt, svarbesni gyvenimo įvykiai buvo sužymėti), o kryželyje įrašyti 2 žodžiai: Kazys ir Antanas (vyro ir sūnaus vardai).

PABAIGA

Pagrindiniai bolševizmo bruožai yra klasta ir melas. Taigi ir Lietuvą jie okupavo gerai užmaskuotais savo tikraisiais tikslais, atnešė daug niekur nevykdytų ir niekad neįvykdomų pažadų, atnešė gražiai parašytą konstituciją, kuriai, deja, ir šiandien tamsuoliai laisvųjų kraštų komunistai tiki ir viso to pasėkoje atsirado galvojančių, kad koegzistencija yra vienintelė ir pati geriausia išeitis.

Ar gen. V. Vitkauskas ir plk. ltn. Purelis buvo komunistai iš anksčiau ir ar jie turėjo kitokių Sovietų Sąjungai nuopelnų, nėra jokių įrodymų.

Mano manymu, jie liko bendrininkais palaipsniui įsipainiodami. Pirmuosius jų neatsargius žingsnius gudriai išnaudojo okupantas, o paskiau jie apsižiūrėjo, kad kelio atgal jau nebėra.

Kelias atgal vedė į kalėjmą.

KAVALERIJOS VAIDMUO MODERNIAME KARE

Automatiškiems ginklams iškilus, masinės kavalerijos atakos, net jos judėjimas dideliais junginiais, atrodo, liko istorine praeitimi. Aviacija ir šarvuočiai dar daugiau aprėžė jos veiklą. Nevieną jau kartą šiai ginklo rūšiai buvo tartas mirties sprendimas ir nevienoje valstybėje.

Tačiau nežiūrint jos priešų užsispyrimo išbraukti ją iš ginkluotų jėgų tarpo, ji vis ir vis pasirodo kautynių laukuose ir dažnai labai rimtam vaidmenyje. Net ir II Pasaulinio karo metu raiteliai veikliai dalyvavo veiksmuose ir atliko sunkių uždavinių abiejose pusėse.

Atrodo, kad ir po II Pasaulinio karo, kavalerija dar nėra galutinai pasmerkta, atvirkščiai, jos reikšmė iškyla naujoje šviesoje ir, labai galimas dalykas, kad atominio karo metu, kautynių lauke raitelį matysime dar vis aktyviai pasireiškiantį, kaip kad ir buvusio karo metu.

Kad tai nėra tuščių vilčių kėlimas kitados buvusiems išdidiems raiteliams, bet visai realios išvados iš netolimos praeities, yra dėstoma H. Radke straipsnyje apie kavaleriją moderniame kare, tilpusiame sausio mėn. Deutsche Soldaten Zeitung.

Prieš keliasdešimt metų gen. Schliefeno padarytas kavalerijos reikšmės aptarimas yra visiškai galiojantis ir šiandien: "Ateities karuose kavalerijos paskirtis nėra vien tik žvalgyba. Priešo užnugaris yra vieta, į kurią sprendžiamu momentu ji turi būti nukreipta. Nors ir visai nuvargusiais arkliais ir negalinti atakuoti, net neskaitlinga, tačiau ten atsidūrusi, savo šaudomųjų ginklų veiksmingumu ji gali pasiekti didžiausių išdavų".

Versalio sutartimi Vokietijai buvo uždrausta turėti šarvuotą ginklo rūšį. Todėl Reichswehre buvo sukurtos net 3 kavalerijos divizijos po 6 raitelių pulkus kiekvienoje.

1935 m. tos divizijos buvo išardytos ir raitelių pulkai buvo išdalinti po vieną korpui ir pavadinti kavalerijos pulkais. Tik Rytprūsiuose tebepaliktas stambesnis kavalerijos junginys: Pirmoji kavalerijos brigada (Įsrutyje). Ją sudarė 1 rait. plk. (Įsrutyje), 2 rait. plk. (Angerburge), 4 rait. plk. (Allenšteine), dviratininkų b-nas (Tilžėje), motor. žvalgų b-nas (Karaliaučiuje) ir raitosios artilerijos grupė (Įsrutyje).

Kavalerijos pulką (prie korpo) sudarė vienas raitas ir vienas dviratininkų batalionai, štabo eskadronas su ryšių, šarvuočių ir prieššarviniu būriu ir sunkusis eskadronas su sunk. kulk. būriais ir kavaler. pabūklų būriu.

Raitelių pulką (kav. brigadoje) sudarė štabo eskadronas, keturi raitelių eskadronai ir sunkusis eskadronas.

Tačiau ne vien tik Vokietijoje po I Pas. karo pasilikta stipri kavalerija, ir kitos valstybės turėjo, palyginti, labai didelius kiekius raitelių.

Tarp 1937 ir 1939 m., reškia prieš pat II Pas. karą, kitos Europos valstybės turėjo tokius kavalerijos kiekius:

Belgija — 2 kav. divizijas, viso 36 eskadronus (12 motorizuotų) ir 4 dvirat. b-nus.

Bulgarija — 12 kav. eskadronų.

Danija — 14 kav. eskadronų, 5 dvirat. ir 2 šarv. eskadronus.

Anglija — 2 kav. brigadas, viso 39 rait. ir 3 šarv. eskadronus; be to, milicijoje — 2 kav. brigadas, viso 48 rait. ir 8 šarv. eskadronus.

Estija — 1 kav. pulką iš 7 eskadronų.

Suomija — 1 kav. brigadą iš 8 rait. ir 2 sunk. kulk. eskadronų.

Prancūzija — 5 kav. divizijas, viso 224 rait. 46 šarv. eskadronus (neįskaitant Garde Rep. Mob. ir žandarmerijos su kolonijų pagalbiniais daliniais).

Italija — 3 greitąsias div. (mišrios iš kavalerijos ir motorizuotų dalių), viso 36 rait., 12 sunk. kulk. ir 12 mažųjų šarvuočių eskadronų.

Jugoslavija — 2½ kav. div., viso 40 eskadronų, įskaitant ir sunk. kulk. eskadronus.

Latvija — 1 kav. pulką iš 8 eskadronų, įskaitant sunk. kulk. ir technikos eskadroną.

Lietuva — 3 kav. pulkus iš 15 eskadronų, įskaitant ir 3 sunk. kulk. eskadronus.

Olandija — 3 kavalerjos pulkus, viso 12 rait., 4 dvirat. ir 2 žvalg. šarv. eskadronus.

Norvegija — 3 kav. pulkus, viso 9 rait. ir 3 dvirat. eskadronus.

Lenkija — 1 kav. div. ir 12 kav. brigadų, viso 273 eskadronus.

Portugalija — 36 kav. eskadronus.

Rumunija — 4 kav. divizijas, viso 116 eskadronų.

Švedija — 3 kav. brigadas, viso 60 eskadronų.

Sovietų Rusija — 30 kav. divizijų, viso 693 eskadronus, įskaitant ir sunk. kulk. eskadronus.

Turkija — 5 kav. divizijas (iš jų 2 rezervines), viso 72 eskadronus.

Lietuvos kavalerijos eskadronas 1920 metais

Gen. št. plk. J. Kraunaitis (nuotraukoje mjr.) kavalerijos 1000 km. žygio aplink Lietuvą metu 1932 m., kalbasi su jo vadovaujamos rinktinės, sudarytos iš Karo Mokyklos ir Gusarų plk. dalinių, vyrais.

J. A. Valstybėse buvo 3 kav. divizijos iš 74 rait. ir 7 šarv. eskadronų.

Anglai pirmieji nusodino raitelius nuo arklių ir visas savo kavalerijos dalis pavertė motorizuotom, palikdami joms tik jų tradicinius ženklus.

II Pasauliniam karu priasidėjus visos valstybės (išskyrus anglus) išėjo į kautynes su savo kavalerija. Lenkija išvedė savo 11 kav. brigadų, papildytų iki karo meto etatų. Prancūzija vokiečių pasienyje sutelkė 5 kav. divizijas. Vokietija — savo 1 kav. brigadą ir, vieton anksčiau buvusios kariuomenės kavalerijos, išsiuntė lengvąsias (mot.) divizijas su tankais į karo žygį Lenkijon, naudodami jas kaip operatyvinę kavaleriją. 1 kav. brigada vėliau buvo sustiprinta ir paversta divizija iš 4 raitelių ir 1 artil. pulko.

Raitelių jietis buvo panaikinta jau 1928 m., o po karo žygio į Prancūziją, buvo atsisakyta ir ilgojo raitelių kardo.

Raudonoji armija prieš Vokietiją sutelkė be 100 šaulių divizijų ir 30 mechanizuotų div., dar ir 25 kav. divizijas, o ligi 1943 m. sovietų kariuomenėje būta 33 kav. divizijų, 266 kav. brigadų ir 92 atskirų kav. pulkų.

Didelius kavalerijos kiekius rytuose panaudojo Rumunija ir Vengrija.

Kai 1941 m. rudenį, žygio į Rusiją pradžioje, po kietų kovų, vokiečių 1 kav. divizija buvo priversta nusėsti ir atiduoti savo arklių likučius, buvo manyta, kad jau prieitas raitosios kariuomenės paskutinis etapas. 1 kav. divizija buvo paversta 24 tankų divizija ir jai palikti tik tradiciniai ženklai, kurie priminė jos kilmę.

Arklys pasiliko tk atskiruose raitelių eskadronuose, dalinai motorizuotuose žvalgybos daliniuose ir pėst. pulkų raitųjų žvalgų būriuose, na ir kai kur kaip traukos jėga.

Tačiau vokiečiai ir vėl staiga ėmėsi organizuoti kavaleriją ir, būtent, SS dalyse. Taip atsirado 8 SS kav. divizija ir 22 SS kav. div. (Vengrijoje). Kaip kuriozą galima būtų prisiminti, kad aviacijos pulke, pavadintame Reichsmarschal Hermann Goering, jį pertvarkius ir sustiprinus, buvo paliktas raitelių būrys.

1943 m. vokiečiai ir vėl turėjo kiekvienoje kariuomenės armijų grupėje rytuose po vieną kav. pulką. Taip atsirado trys labai moderniškai ginkluoti ir šarvuoti Nord, Mitte ir Sued (pagal armijų grupės vardą) kavalerijos pulkai. Be savo artilerijos grupės, kiekvienas pulkas dar turėjo pionierių būrį, prieššarvinį būrį, plaukiojančių žvalg. auto būrį ir pan.

Geras tų pulkų pasirodymas kautynėse tuoj leido juos išplėsti ir paversti pirma brigadomis, o vėliau dviem divizijomis, kurios, karui baigiantis, jau sudarė atskirą kavalerijos korpą. Be jo vokiečių pusėje kovėsi visa eilė kazokų divizijų, sudarę korpą, kuriam vadovavo gen. ltn. von Pannwitz.

Nežiūrint visų šitų II Pas. karo patyrimų, J. A. Valstybės visą savo kavaleriją 1948 m. motorizavo. Nuo tų pačių metų jos prarado savo turėtą gerą vietą tarptautiniame raitųjų sporte ir iki dabar nebeatgauna.

Teorijoje lengvai įrodomas kavalerijos nereikalingumas, tačiau praktikoje vėl jos griebiamasi karui kilus. Vien tik tas faktas, kad radaras gali surasti ir pavienes auto mašinas, bet neranda arklio, duoda labai didelės reikšmės gyvulinio transporto priemonėms.

Rytų platybėse su jų pelkėmis, miškais ir plotais be kelių, kavalerija visada išlaikys savo reikšme. Todėl Raudonoji armija ir šiandien savo sudėtyje turi daugybę kavalerijos divizijų.

Tačiau nereikia nė rytų. Šveicarija ir dabar dar turi 8 raitų dragūnų batalionus, kurie, kartu su dviratininkų, motociklininkų batalionais, prieššarviniais ir motorizuotais dragūnų pulkais, sudaro "lengvuosius junginius". Jiems yra leidžiamas ir jų oficialus organas "Der schweizerische Kavallerist".

Modernusis kavaleristas skiriasi nuo senojo tuo, kad jis kaunasi pėsčias. Kitaip sakant, moderni kavalerija yra raiti pėstininkai. Šitaip suprasta kavalerija niekados nenustos savo reikšmės ir motoras niekados neišstums arklio, bet jį tik papildys.

Lietuvoje buvo daug reikšmės skiriama kavalerijai. Kiekviena maža ir neturtinga valstybė, nepajėgdama motorizuoti savo kariuomenės, turės griebtis to vieninteliu gamtinio "motoro" — arklio ir motoro pakaito dviračio. Tuo būdu reikalinga kariuomenės dalis paverčiama judria, tinkančia manevrui, o sustiprinus tankais ir priemonėm, tinkama ir smūgiui.

Nusodintam raiteliui ne ašaras reikėtų braukti, bet palaužyti galvą kaip, jei ne pakeisti, tai kaip papildyti motorų veiksmingumą kautynių lauke ir kaip pėstininką su jo sunkiais batais ištraukti iš molynų ir arimų ir padaryti jį judresnį.

Ž. R.

Vincas Jonikas

ANAPILIS

1.

Dangaus gelmėj, kaip anglys, žvaigždės blėsta
Ir vėjai žaidžia ant laimės pelenų,—
Ir vėl einu į liūdno maršo miestą
Senom pėdom nuėjusių dienų.

Ten savo skausmą, sunkių dienų suspaustą,
Kaip juodą marmurą be nuovargio tašiau,
Kad jo skliautuose vargonų balsas gaustų,
Vis galingiau banguotų, vis plačiau — — —

Šventovės bokštus iškėlęs virš tikrovės
Begalio laiko audringų niršulių,
Degu aukas ant akmenio sukrovęs
Vienos širdies liepsnojimu žaliu.

O, kaip ramiai ta mano viešnia miega
Staigios mirties vainikuos ant plaukų,
Kadais žiedauti pavasarin išbėgus,
Besugrąžinta jau rudenio taku,— — —

Kaip tą plaštakę, šviesių dienų lepūnę,
Nešiau į šiasias amžinas nišas,—
Dausos naktyje jai šviesus lai būnie
Žvaigždžių lietus pro vitražus lašąs.

Anapus karsto jaunystė jos sustoja —
Paveikslas, pieštas vasarų dažais.
Ir vėl akių šviesa, man pašvęstoji,
Žaros varsom atgijus ima žaist.

Kad košviesiau jos veidas sužibėtų,
Aukos ugnin metu dar smilkalų,
Žodžiais anųjų maldų neatkalbėtų
Prisiminimą į marmurą kalu.

Akmens valia kūrėją išpažįsta
Ir ima keisti pavidalą lėtai,
Ir ima skleisti, tulpėmis pražysti
Šaltos nišos užtiesalo kutai — — —

2.

Viršum nakties mėnulio aukso luotas
Kol į marias nuskęs begalines,
Eikšen sušnekt per amžinybės grotas,
Jauna graudaus likimo kaline!

Tave pergreitai į dausas išvijo
Iš mūsų žemės puotos dyvinos,—
Nebnuraškei svajonės pinavijų,
Nebesurinkai aidų savos dainos — — —

Meni, kažkur migla pakalnių švietė,
Skambėjo pievoj žvaigždės ant gėlių
Ir tu prašei truputį palydėti
Jaunystę lakią laimės keleliu.

Kaip sapno skrydis buvo mūsų takas,
Lengvom bangom virpėjo vakarai,
Aplinkui sirpo visos vyšnių šakos,
Upelin rasos krito pabirai.

Kaimyno kieme smuikas prakalbėjo,
Gitaros gausmas tekėjo žolynais,
O tu surinkti to dainon skubėjai
Ir žaisdama laukams išdalinai.

Giliai sapnavo pagiriai nutilę,
Rasom kvepėjo dirvose javai.
Brandi naktis mus viltimis užpylė
Ir tu vešliau už javą žaliavai.

Svajingo garso muzikai bežvangant
Lig ateities nuskriesime ratu,
Lig tų šviesom liūliuojančių padangių
Šiltam ritme vasarvidžio naktų — — —

Vėliau kažkur maža paukštytė suokė,
Klauseis, kas josios lizdelyje spurdės,—
Abi su paukšte jūs, kaip sesės kokios,
Vienos jausmais patvinusios širdies.

Staiga tapai švelniausiai rūpestinga
Ir buvo žodžių dailios maldos vertų
Apie svajonę, kurios dar laimei stigo,
Nors nejučiom jon žengėme kartu.

Anos nakties gelmėse pasiryžai
Gležnos gyvybės žiedą susirast,
Deja, kitaip tau lėmė juodas kryžius,
Rankas ištiesęs skausmui per žaras — — —

3.

Audros gausme, vidurnaktį pakirdęs,
Prieš tavo kapo paslaptį klaupiu,
Ilgai meldžiu, kad susiglaustų širdys
Nepabaigtam duetui paupių.

Ir tu kelies! Tamsa jau prasivėrė
Gilios nišos slaptingam vidury.
Tik lūpų tų, kur savo džiaugsmą gėriau,
Tik tų akių, žibuoklių, nebturi.

O kur liemuo, tasai vijūnas liaunas,
Kadais virpėjęs nuo muzikos lietaus,
O kur tos kojos, kūrėjos burtų šaunios,
Tos lengvos rankos glėbesio plataus — — —

Prabilk ir leisk išgirsti tavo skundą,
Prakeik jaunystę, likimą ir mane,
Arba širdies liepsnojusią pagundą
Skandink skaisčiųjų ašarų tvane.

Nenori tarti žodžio anei vieno,
Skeleto pirštus tik ištiesi ūmai —
Kaip nebūties paminklas mėnesienoj
Esi širdies bežadėj dykumoj.

Paskiau šventovės marmurą užgauni,
Nutvieskia skliautą mėlynėmis šviesų
Ir tolumoj išdžiūstant upę sraunią
Parodžius man, eini už debesų.

Gailiuos tavęs, o kaip man pasivyti
Su širdimi pritvinusia tylos,—
Kelių dar žodžių, tau nepasakytų,
Nebegaliu grąžinti, kaip skolos — — —

Tikėk,— viskuo likimui atsiteisęs
Ir nusiprausęs audringam ežere,
Kažkokią naktį pas tave pareisiu,
Vėlių varteliai lauks jau atviri.

Dangaus gelmėje žvaigždės bus išblėsę
Ir vėjai ūžaus kolonų griuvėsiuos,—
Anapus laiko būsime vėl dviese
Spalvingoj pynėj pasakos šviesios.

UŽKEIKTO ŽVILGESIO DAINA

Nesusitepki mano žodžiais,
Tavęs priglausti nebgaliu,—
Daina širdies nebepaguodžia,
Nebenutildo sopulių — — —

Jaučiu, kaip taurės mūsų senka,
O galo troškuliui nėra,—
Dainavo man, paskaičius ranką,
Daili mergaitė gitara.

Staiga labos nakties pasakė
Ir ėjo žydinčiu taku,
Atožvilgyje švietė akys,
Paliko dvasioje klaiku.

Tiktai mūrinė meilės deivė
Kažkam šypsojosi pigiai,
O veidą, pleišėtą ir naivų,
Bučiavo du jauni drugiai.

Radau, klajodamas po naktį,
Sau smuklės atviras duris.
Tenai rasojo tuščios kaktos
Ir dūmuos plaukė žiburys.

Ten ji, kaip saulės krašto palmė,
Švitėjo šokio liepsnoje.
Aplinkui akys vyrų šelmės
Aistringai blykčiojo į ją.

Dainavo ji apie metalą,
Užkeiktą žvilgesiu šauniu,
Apie žvaigždėto sapno salą,
Pabėgus dviese nuo žmonių.

Kortom visi dėl josios varžės
Susmegę durklus į stalus —
Laimėti šios lenktynės aršios
Man rodės baisiai privalu.

Įgriso žodžiai apie meilę
Pilni tikėjimo grubaus
Ir įsmeigto lošikų peilio
Nesivaldydamas griebiaus.

Paplūdo šauksmo visos rūšys
Grėsmėm įtūžimo kartaus,—
Šūviu žerandėlį numušęs,
Delne jos ranką pajutau.

2.

Nakties aloboj per šiltą liūtį
Laimingai bėgome su ja,
Pasiekę pamario namutį,
Pakūrėm židinį svaja.

Audringą praeitį užmiršę,
Maldas šnabždėjom ateities —
Išnėrę žvaigždės į paviršių
Jaunystei džiūgesiu švitės.

Prisiekę niekad nesiskirti.
Mes valgėm žemuoges saldžias.
Uždangstė nerimą ir mirtį
Mėnulis, pasaką skleidžiąs.

Sutikdami aušrinę žarą,
Džiaugsme atradome save
Ir įtikėjome, kaip gera
Audroj atšventus vestuves.

Iš aukso marių saulė brido
Grožybę savo nešina,
Paukšteliai soduose pragydo,—
Pirmoji gimė mums diena.

Medonešin skubėjo bitės,
Dėkojo saulei darbštumu.
Ir mes panūdome jas vytis,
Užpildyt laimės tuštumų.

Tikėjome rytojaus bokštais,
Drauge statytais lyg dangaus,
Kokių jauna širdis betrokšta
Gyvent išėjusio žmogaus.

3.

Ankstyvą rudenį po kalnus
Klajojau vienas ir žvalgiaus.
Širdyje aida, tokį švelnų,
Nešiot bodėjausi ilgiau.

Tikrai buvau pajacas jaunas
Su pikų priglausta dama —
O ta širdis nenusiliauna
Jos grožį burtais alpdama.

Kadais saulėlydžiai per žolę
Tekėjo žiežirbom lašą,
Vaidenos jai laikai nutolę,
Pabudo siela nakviša.

Mėnulis miesto dūmais kvapnų,
Daina ir šokio ugnimi
Užkeiktą jai kuždėjo sapną
Ir bėgo slėniais nerami.

Ten vėl ją rankos, bailios, žiaurios,
Už gurkšnį vyno glėbesčiuos,
Ten vėl jos ašara į taurę
Nukris, apsunkinta kančios — — —

Piktai kvatodamas nuplėšiau
Atsiminimą nuo širdies —
Kodėl gi šmėklos kelio viešo
Jaunystei nori pavydėt!

4.

Užlinko mano kelio lankas
Per šūviais aidinčias naktis.
Sustojau, kur kadais iš rankos
Dainuota buvo paslaptis.

Alutis smuklėje tebošė,
Kortų kritimai girdimi —
Nebuvo tos, kurią išlošiau
Mokėjęs gryna širdimi.

Tiktai už lango medžiai mainės
Dažyti vakaro žara
Ir vėl širdis pažino dainą,
Kadais užburtą gitara.

Ten ta pati suskilus deivė,
Neprisimintina, baisi . . .
Ir jai dainavusi keleivė,—
Kur tu, išdykėle, esi!

Prie deivės kojų ji užmigus,
Iškreikus ant akmens kasas,—
Tylėjo jau nutrūkę stygos,
Šalta blakstienose rasa.

Kakle — lošikų seno durklo
Užkeikto žvilgesio kriauna,
Lašėjo balzganu pagurkliu
Eilė karolių kruvina — — —

Mėnulis, jos likimo žvalgas,
Pro bokštą slydo į kapus,
Kada skaičiavo deivė algą
Senuoju laikrodžio varpu.

Gausmuose dūžtanti jaunatvė
Ir žemė, džiaugsmo sklidina,—
Tik nebišeis į žalią gatvę
Daili mergaitė ir daina.

Nesusitepki mano žodžiais,
Tavęs priglausti nebgaliu —
Daina širdies nebepaguodžia,
Nebenutildo sopulių — — —

Iliustravo dail. J. Paukštienė

* * *

ŠALTASIS KARAS ŠALTAME SPORTE

EDV. ŠULAITIS

Šiais metais šaltasis karas tarp komunistinės Rusijos ir laisvojo pasaulio, su J.A. Valstybėmis priešakyje, buvo įgavęs kiek karštesnę formą VII Žiemos Olimpiadoje, vykusioje Italijoje, Cortina vietovėje, tarp sausio 26 ir vasario 5 dienos.

Čia, dalyvaujant 32 valstybėms, Sovietų Sąjungos atstovai išėjo šio, jiems gyvybinės svarbos turinčio, mūšio laimėtojais, pasiglemždami sau 7 aukso medalius, antroje vietoje palikdami mažą, bet narsią Austriją su 4 ir kiek toliau — J.A. Valstybes su 2 šio tauraus metalo medaliais.

Tai buvo nemažas smūgis laisvojo pasaulio sportininkams, o ypač amerikiečiams, kurie kartu su gražiomis uniformomis į Cortiną atsivežė ir mintį tapti šio "šaltojo" sporto varžybų laimėtojais. Bet, deja, sovietinės gamybos sportininkai, vykdydami partijos penkmetinį planą, neapvylė savo vadų ir, truputį per daug išlepintiems J. A. Valstybių atstovams, davė gražią pamoką, kurią jie ilgai atsimins.

Rusijos "valstybiniai sporto mėgėjai", kaip kad juos vadina Vakarų spauda, olimpiadoje dalyvavo pirmą kartą, nors 1952 metais jie buvo užsiregistravę į Oslo varžybas, bet varžytis neišdrįso. Ten tebuvo tik jų stebėtojai, kurie akylai sekė visą programą, susipažino su varžybiniais metodais ir sugrįžę viską panaudojo savųjų sportininkų paruošimui. Ir dabar, po 4 metų, mes matome sovietiško užsispyrimo ir propagandinės mašinos pasekmes: jie nors ir per ugnį turi pasiekti laimėjimą, jeigu to reikalauja visagalinti partija.

Iš kitos pusės — imant J. A. Valstybes — pralaimėtojų kraštą, čia poolimpinės nuotaikos nėra džiugios. Čionykštė spauda bando jieškoti kaltininkų ir priežasčių, privedusių prie šio nepasisekimo. Kai kurie yra linkę galvoti, jog amerikiečiai sportininkai yra perdaug lepūs, naudojasi visokiais patogumais, o taip pat per daug pasitiki savimi. Kiti gi kaltina išorines aplinkybes: visuomenės nesidomėjimą savais reprezentantais ir nenaudojimą valstybės pajamų Olimpiados dalyvių parėmimui.

Taip pat spaudoje yra griežtų pasisakymų prieš sovietų sportininkų mėgėjiškumą, kaltinančių juos profesionalais ir pan. Tuo būdu, yra siūloma nekreipti dėmesį ir amerikiečiams, siunčiant į varžybas sportininkus, neatsižvelgiant ar jie būtų mėgėjai ar ne. Bet tas, žinoma, čia negalės būti įgyvendinta. Paskutiniai įvykiai parodė, iš mėgėjų tarpo buvo pašalintas vienas iš amerikiečių vasaros Olimpiados vilčių 1 mylios bėgime — West Santee už tai, kad jis paėmė per daug pinigų už dalyvavimą varžybose susidariusioms išlaidoms padengti.

Nežiūrint kokius kaltinimus ir siūlymus sporto mėgėjai bedarytų, viena yra aišku, jog reikia įdėti daugiau darbo ir pastangų, norint pasiekti geresnių rezultatų. Tada ateinančioje žiemos olimpiadoje, kuri įvyks 1960 m. J. A. Valstybėse, Californijoje, šio krašto sportininkai nebus pralaimėtojų pusėje, bet pasipuoš aukso medaliais.

Taip, išblėso olimpinė ugnis Cortinoje, ten degusi VII Olimpiados metu, išvažinėjo sportininkai ir žiūrovai į namus, už 4 metų žadėdami vėl susitikti ir varžytis tikro sportiškumo dvasioje, sporto bei valstybės garbei. Tikėkimės, kad 1960 m. šaltojo karo dvasia Olimpiadoje nebevyraus ir bus grąžinti tikrieji olimpiniai idealai į jų paskirties vietas.

Iš anglų kalbos vertė Z. R.

4.

Dienai brėkštant, po apžiūros atsirado pabėgėlių iš Didžiojo karaliaus kariuomenės, kurie Kyrui suteikė žinių apie karaliaus jėgas. Kyras susišaukė graikų vyresniuosius ir dalinių vadus aptarti kaip jis turėtų vesti mūšį ir norėdamas juos paskatinti pasakė tokią kalbą: "Graikų kariai, aš vedu jus mūšin ne todėl, kad man trūktų vietinių dalinių. Ne, aš jieškojau jūsų pagalbos todėl, kad laikau jus geresniais ir galingesniais kariais už vietinių gausius dalinius. Aš noriu, kad jūs įrodytumėt, jog esate verti iškovotos laisvės, kurią turėdami, manau, esate laimingi. Būkite tikri, aš geriau pasirinkčiau tą laisvę, kaip viską kita, kas man dabar priklauso, ir dar daugiau. Bet norėdamas jus supažindinti su pobūdžiu kovos, kurion einate, aš papasakosiu jums iš savo paties patyrimo. Priešų kiekis yra labai didelis ir jie puola šaukdami; bet jei jūs išsilaikysite vietoje, aš net gėdinuosi pasakyti, jūs pamatysite kokios rūšies žmonės šio krašto vyrai yra. Tačiau, jei jūs pasirodysit vyriški ir jei man laimė lems, aš pasirūpinsiu, kad tiems iš jūsų, kurie panorėtų grįžti, draugai pavydėtų, kai jie pasieks savo namus. Nors aš tikiuosi; kad daugelis iš jūsų pasirinks pasilikti su manimi, matydami, ką jie čia gaus iš manęs ir ką turėtų grįžę į namus."

Po jo kalbėti pradėjo susirinkime buvęs Gaulitis. Jis buvo tremtinys iš Samos ir Kyro patikėtinis. "Vistiek Kyrai", tarė jis, "kai kurie kalba, tu prižadi daug, nes esi kritiškoje ir pavojų žadančioje būklėje, ir anot jų, jei reikalai pasisuks gerojon pusėn, tų pažadu nebeprisiminsi. Kiti vėl sako, kad jei tu ir prisimintum ir norėtum, tačiau nepajėgtum išpildyti visų pažadų, kuriuos esi davęs."

Išklausęs jo kalbos, Kyras tarė: "Kariai, priešais mus guli mano tėvo imperija. Ji tęsiasi į pietus, kur karštis ir į šiaurę, kur šaltis neleidžia žmonėms gyventi. Tame plote mano brolio draugai valdo kraštą, kaip jo satrapai. Bet jei mes laimėsime, tada mano draugai bus visko valdovai. Taigi aš daugiau bijau, kad turėsiu permaža draugų, kuriems galėčiau duoti, jei viskas gerai klosis, bet ne to, kad neturėčiau pakankamai ko duoti mano visiems draugams. O priedo visiems jums, graikai, aš duosiu auksinę karūną".

Jo žodžius išgirdę graikai pasidarė entuziastiškesni ir juos perdavė kitiems. Vadai ir kiti graikai, norėdami žinoti, ką jie gaus, jei laimės, asmeniškai lankė Kyrą, kuris prieš išleisdamas juos patenkindavo jų viltis. Aptarę su juo reikalus, visi ragino jį asmeniškai nedalyvauti mūšyje, bet pasirinkti vietą jų užpakalyje. Tuo metu Klearchas davė jam keletą klausimų, jų tarpe ir tokį: "Ar tu manai, Kyrai, kad tavo brolis leisis į mūšį?" "Tikriausiai," atsakė Kyras. "Jei tik jis yra Dariaus ir Parysatės sūnus ir mano brolis, aš nelaimėsiu iš jo valdžios be kovos."

Tada buvo suskaičiuoti visi ginkluoti vyrai. Graikų armijoj buvo 10,400 hoplitų ir 2500 peltastų. Kyras turėjo 100,000 vietinių karių ir apie 20 kovos vežimų, ginkluotų dalgiais. Buvo kalbama, kad priešo pusėje yra vienas milionas ir 200,000 vyrų ir 200 kovos vežimų su dalgiais; be to ten buvo dar ir 6000 raitelių Artagerso vadovaujamų, saugančių paties karaliaus asmenį. (Šitie skaičiai yra aiškiai perdė-

ti). Karaliaus kariuomenės vadovybė buvo keturių vadų rankose, Abrakomo, Tisaferno, Gobrio ir Arbako. Kiekvienas jų savo vadovybėje turėjo po 300,000. Tačiau iš jų tik 900,000 vyrų ir 150 kovos vežimų su dalgiais dalyvavo mūšyje, nes Abrakomas dar tebežygiavo iš Fenikijos ir atvyko penkias dienas pavėlavęs. Šitas žinias dar prieš mūšį Kyras gavo iš Didžiojo karaliaus dezertyrų, po mūšio belaisviai pasakojo tą patį.

Taip su visa, graikų ir vietinių, kariuomene kautynių rikiuotėje Kyras žygiavo dar visą dieną, padarydamas 9 mylias. Jis tikėjosi, kad tą dieną karalius pasitiks jį, nes dienos žygio vidury jie atsidūrė prieš iškastą gilų griovį 30 pėdų pločio ir 18 pėdų gylio. Griovys tęsėsi krašto gilumon per visą lygumą iki Medų sienos, bet arti Eufrato buvo paliktas siauras tik apie 20 pėdų pločio praėjimas tarp upės ir griovio. Didysis karalius, išgirdęs apie Kyro žygį, įsakė iškasti griovį kaip kliūtį jam. Pro paliktą praėjimą Kyras su visa armija praėjo antron griovio pusėn.

Tą dieną karalius mūšin nestojo, jo pasitraukimą liudijo daugybė žmonių ir arklių paliktų pėdsakų. Tuo metu Kyras pasišaukė Silaną, Ambrakijos žynį, ir jam davė 3000 dareikų. Prieš vienuolika dienų, aukavimo dievams metu, jis pasakė Kyrui, kad sekančių dešimties dienų bėgyje karalius kovon nestos, tada Kyras jam tarė: "Jei jis dabar nekovos, tai jis visai nekovos. Bet jei, ką tu sakai, pasirodys teisinga, aš tau pažadu 10 talentų." Dešimta diena pasibaigė ir jis sumokėjo pinigus.

Kadangi karalius nė nebandė stabdyti Kyro persikėlimą per griovį, Kyras ir kiti nusprendė, kad jis atsisako kovos ir taip manydamas Kyras sekančią dieną žygiavo mažesniu atsargumu. Trečią dieną jis keliavo sėdėdamas savo kovos vežime, o priešakyje, turėdamas vos keletą reguliarių dalinių. Dauguma jo kariuomenės žygiavo netvarkingai, o didesnė kareivių krūvio dalis buvo sukrauta vežimuose arba ant krūvio gyvulių.

8. Kautynės Ties Kunaksa ir Kyro Mirtis

Jau buvo vėlus rytas ir vieta, kur Kyras norėjo sustoti, beveik pasiekta, kai ant prakaitu šlapio arklio pasirodė skubiai atjojantis geras Kyro draugas persas Pategijas. Kiekvienam esančiam jo kelyje jis persiškai ir graikiškai šaukė, kad karalius su didžiule, kovai išrikiuota kariuomene jau artėja. Tada, žinoma, kilo didokas sąmyšis, nes graikai ir visi manė, kad jis užgrius ant jų pirma, negu jie suspės išsirikiuoti pozicijon. Kyras iššoko iš savo kovos vežimo, užsidėjo krūtinės šarvą, užsėdo žirgą ir pasiėmė svaidomąsias jietis. Visiems kitiems jis įsakė apsiginkluoti ir užimti reikiamas pozicijas. Tas viskas buvo pakankamai noriai įvykdyta. Klearchas buvo dešiniajame sparne, prie Eufrato, kitame šone prie jo Proksenas ir kiti graikai, Menonas laikė kairįjį graikų armijos sparną. Apie 1000 Paflagonijos raitelių iš vietinių dalių, kartu su graikų peltastais stovėjo prie Klearcho jo dešinėje. Ariejus, Kyro pavaduotojas, buvo kairiajame sparne su likusia vietinių armija. Centre stovėjo Kyras su 600 savo asmens raitelių, šarvuotų krūtines ir šlaunis dengiančiais šarvais. Jie visi buvo su šalmais, išskyrus Kyrą, kuris ėjo mūšin nepridengta galva. Jų arkliai buvo šarvuotom kaktom ir krūtinėm, o raiteliai buvo ginkluoti graikiškais kardais.

Buvo vidudienis, bet priešo dar nesimatė. Tačiau ankstyvo popiečio metu, lyg baltas debesys, pasirodė dulkės ir po kiek laiko plačiai, išilgai lygumos kažkas sujuodavo. Kai jie priartėjo, staiga sublizgėjo bronza, jiečių smaigaliai ir galima buvo atskirti priešo dalinius. Priešo kairiame sparne žygiavo baltai šarvuota kavalerija, kuriai, sakoma, vadovavo Tisafernas. Greta jų ėjo kareiviai su pintiniais skydais ir hoplitai su mediniais, dengiančiais net jų kojas, skydais. Sakoma, tai būtų egiptiečių. Be jų ten žygiavo dar daugiau raitelių ir lankininkų. Jie visi žygiavo kiltimis, kiekviena kiltis pailgai išsirikiavusiu daliniu. Jų priekyje ir žymiais tarpais vienas nuo kito važiavo, taip vadinami, dalginiai kovos vežimai. Jie buvo ginkluoti plonais dalgiais iš stebulių kyšančiais kampu ir siekiančiais po vežiko sėdyne, bet taip pakreiptais žemyn, kad perpjautų viską kas pakeliui pakliūtų. Jų tikslas buvo įvažiuoti į graikų eiles ir jas perpjauti.

Kyras klydo tuomet, kai sušaukęs graikus patarinėjo jiems išsilaikyti vietoje neišsigandus priešo šauksmų. Toli gražu, visai nešaukdami, bet tylūs ir ramūs jie artinosi lėtu, bet tvirtu žingsniu.

Tuo momentu pats Kyras su vertėju Pigru ir dar trim ar keturiais raiteliais prijojo prie Klearcho ir sušuko liepdamas jam vesti savo

Persų didikas su auksine grandine

armiją į priešo centrą, nes ten esąs karalius. "Jei mes ten laimėsim", jis pasakė, "viskas bus baigta." Klearchas matė priešo centre dalinius tankioje rikiuotėje ir iš Kyro jis girdėjo, kad karalius buvo į šalį nuo graikų kairiojo sparno (karaliaus jėgos tiek viršijo savo dalinių didumu, kad savo kariuomenės centrą vesdamas, jis buvo į šalį nuo Kyro kairiojo sparno), bet nežiūrint to, bijodamas supimo, jis nenorėjo atitraukti savo dešinio sparno nuo upės. Jis tik atsakė Kyrui, jog pasirūpins, kad reikalai eitų gerai.

Įvykiams taip vykstant, persų armija pastoviai tęsė savo judėsį pirmyn, o graikai pasiliko stovėti vietoje, papildydami savo eiles tais, kurie vis dar juos prisivydavo. Dalį savo kariuomenės fronto Kyras apjojo ir apžiūrinėjo savo ir priešo linijas. Atėnietis Ksenofonas iš savo vietos graikų linijoje, pamatė jį ir išeidamas priekin jo pasitikti, paklausė, kokius įsakymus jis nori duoti. Kyras patraukė savo arklį ir tarė: "Dievų ženklai yra palankūs ir aukos geros". Jis paprašė tą perduoti visiems. Taip bekalbėdamas jis išgirdo eilėse kylantį triukšmą ir paklausė, ką tai reiškia. Ksenofonas jam paaiškino, kad šiuo metu antrą kartą per eiles yra perduodamas šūkis. Kyras susidomėjo, kas davė šūkį ir paklausė, koks jis yra. Ksenofonas paaiškino, kad šūkis skamba "Zeusas Išvaduotojas ir Pergalė". Išgirdęs Kyras atsakė: "Tokį šūkį aš priimu. Lai taip įvyksta", ir tą pasakęs jis nujojo į savo vietą kovos lauke.

Tuo metu kariuomenes skyrė nedaugiau kaip šeši ar aštuoni šimtai jardų; graikai sugiedojo pajaną (himnas giedamas iškilmėse, arba prieš mūšį) ir pradėjo eiti į priešą. Jiems bežengiant, dalis falangos (graikų karių rikiuotė) išsiveržė priekin, likusi dalis norėdama prisivyti, pradėjo bėgti. Tuo pat metu jie pradėjo šaukti šūkį panašų į Eleleu, kuris šaukiamas Karo Dievui, ir visi pasileido bėgti pirmyn. Kai kurie, kad išgąsdintų arklius, daužė jietimis skydus. Bet, nepasiekę net strėlės atstumo, persai susvyravo ir apsisukę pradėjo bėgti. Tada, aišku, graikai pradėjo energingai persekioti, šaukdami vienas kitam nebėgti, bet sekti paskui priešą neardant gretų. Priešo karo vežimai išlakstė į visas puses, kai kurie pasileido per savųjų eiles, kiti vežikų palikti, įvažiavo į graikų rikiuotę. Pamatę juos atlekiant, graikai prasiskyrė, tačiau vienas vyras pasiliko stovėti vietoje, lyg žiūrėdamas arklių lenktynių, ir buvo parmuštas. Bet ir jis, pasakojo, išvengė sužalojimo. Šiose kautynėse graikai neturėjo jokių nuostolių, išskyrus vieną vyrą kairiajame sparne, kuris, kitų pasakojimu, buvo pašautas strėlės.

Kyras buvo patenkintas, matydamas graikus laimančius ir stumiančius priešą ir tie, kurie buvo prie jo jau paskelbė jį karaliumi; tačiau jis nebuvo tiek užsidegęs, kad prisidėtų prie persekiojimo. Savo asmens sargybos 600 raitelių jis laikė sutelktus ir stebėjo, ką darys karalius, kurio vieta, jis buvo tikras, yra persų kariuomenės centre. Ir iš tikrųjų, visi persų vadai, eidami mūšin, būna savo dalinių vidury, ten jie būna saugiausioje vietoje, iš visų pusių supami savo jėgų, o kai jie duoda įsakymą, kariuomenė gauna jį tik per pusę laiko. Būdamas savo kariuomenės centre, karalius, tuo pačiu, buvo į šalį nuo Kyro kairiojo sparno. Matydamas, kad iš priekio niekas nepuola jo, nei priekin išstumtų priedangos dalių, jis savo dešinį sparną pasuko supančiu judėsiu.

Kyras, bijodamas, kad karalius gali atsidurti užpakalyje graikų ir juos atkirsti, pajudėjo tiesiog į jį. Jis puolė su savo šešiais šimtais, pralaužė priedangos dalinius, dengian-

čius karalių, išblaškė jo šešis tūkstančius ir, sakoma, savo paties ranka užmušė jų vadą Artagersą. Bet kai persai pasileido bėgti, paties Kyro šeši šimtai, persekiojimo įkarštyje, prarado sąryšį ir tik keletas pasiliko prie jo, daugiausia tie, kurie buvo vadinami jo 'stalo draugais'. Palikęs tik su jais, jis staiga, pamatė karalių ir suglaustas gretas apie jį. Nė momento nedvejodamas jis sušuko: "Aš matau jį", ir puolė tiesiai, suduodamas jam smūgį į krūtinę, per šarvą sužeisdamas jį, kaip vėliau gydytojas Ktesias pasakojo, kadangi jis pats perrišo žaizdą. (Ktesias, gydytojas iš Knidos, praleido 17 metų persų karaliaus dvare ir 398 m. pr. Kr. grįžo į Graikiją, kur parašė Persijos istoriją). Bet tuo pačiu metu, kai jis smogė, kažkas sviedė jietį, kuri smarkiu smūgiu kirto jam žemiau akies. Apie tai, kiek vyrų krito karaliaus pusėje kautynių tarp Kyro ir karaliaus ir jų rėmėjų metu, pasakojo Ktesias, buvęs kartu su karaliumi. Be Kyro, ten žuvusio, ant jo kūno krito aštuoni kilniausi jo palydovai. Kai Artapatas, vienas ištikimiausių jo skeptro nešiotojų, pamatė Kyrą krintantį, sakoma, nušoko nuo arklio ir metėsi prie jo. Vieni sako, kad karalius įsakė kažkam jį ant Kyro lavono nužudyti, kitų pasakojimu, jis išsitraukęs skimitarą pats nusižudė. Jis nešiodavo auksinį skimitarą ir dėvėjo grandine, apyrankėmis ir kitais papuošalais, kaip persų kilmingieji kad darydavo, nes jis buvo Kyro gerbiamas kaip geras draugas ir ištikimas tarnas .

9. Kyro būdas

Toks buvo Kyro galas. Iš visų persų, gyvenusių po Kyro Didžiojo, jis buvo pats karališkiausias ir daugiausia vertas imperijos, kaip kiekvienas, asmeniškai jį pažinojęs, pripažįsta. Savo gyvenimo pradžioje, būdamas dar vaikas ir augdamas kartu su broliu ir kitais vaikais, jis buvo laikomas iš jų visų geriausias visais atžvilgiais. Visų kilmingųjų persų vaikai būdavo auginami karaliaus dvare; ten būdamas vaikas galėdavo prisižiūrėti ir išmokti gero elgesio, neturėdamas progos matyti ir girdėti nieko blogo. Berniukai matydavo ir girdėdavo vienus žmones karaliaus gerbiamus, kitus negarbingai atleidžiamus ir taip iš pat mažens mokėsi, kaip reikia vadovauti ir klausyti. Čia rūmuose, Kyras buvo laikomas pirmiausia kaip geriausiai besielgiantis ir iš savo vienmečių klusniausias vyresnių už save įsakymams; antra vertus jis buvo žinomas savo arklių mėgimu ir nepaprastu sugebėjimu juos valdyti. Kariniuose menuose, šaudyme lanku, jieties mėtyme jis buvo laikomas uoliausiu mokiniu ir uoliu vykdytoju. Pasiekęs medžioklės amžių, jis pasidarė vienas aistringiausių medžiotojų ir susidūręs su laukiniu žvėrim, per daug rizikuodavo savo gyvybe. Vieną kartą lokė puolė jį ir jis nė kiek neišsigandęs susirėmė su ja, bet buvo jos nutrauktas nuo arklio. Randai nuo tada gautų žaizdų visada buvo aiškiai matomi ant jo kūno; galų gale jis žvėrį užmušė. Pirmojo, šokusio jam pagalbon, jis neužmiršo ir taip jį apdovanojo, kad žmonės net pavydėjo.

Kai tėvas pasiuntė jį į pajūrį Lydijos, Didžiosios Frygijos ir Kapadokijos satrapo pareigoms ir paskyrė visų Kastolio lygumos jėgų vyriausiu vadu, visų pirma jis aiškiai leido suprasti, kad bet kokioj sąjungoj, susitarime ar darbe, kuriame tik jis dalyvautų, svarbiausias dalykas yra laikymasis duotojo žodžio. Jo valdomi miestai ir žmonės juo pasitikėjo. Ir jo priešai tikėjo, kad jei Kyras kartą pasirašė sutartį su jais, tai niekas neįvyks priešingo sutarties sąlygoms. Todėl karo su Tisafernu metu, visi miestai, išskyrus Miletą, pasirinko jį, bet ne Tisaferną. Miletiečiai bijojo jo, nes jis neatsižadėjo globoti jų ištremtos vyriausybės. Jis net įrodė savo veiksmais ir atvirai tą skelbė, kad kartą tapęs jų draugu, jis niekad jų neatsižadės, net ir tada, jei jų skaičius sumažėtų ar jų viltys pablogėtų.

Visiems padariusiems jam gera ar bloga, jis stengdavosi atsilyginti tuo pačiu dvigubai. Kai kurie žinojo jo įprastą maldą, kad jis norėtų pakankamai ilgai gyventi, kad atsimokėtų su nuošimčiais tiems, kurie jam pagelbėjo ir tiems, kurie jį nuskriaudė. Todėl visai suprantama, kodėl jis buvo tas mūsų laikų vyras, kuriam tiek daug žmonių troško patikėti savo pinigus, miestus ir net savo asmenis.

Tačiau niekas negalėtų pasakyti, kad nusikaltėliams ir piktadariams jis būtų leidęs tyčiotis iš jo valdžios. Priešingai, jo bausmės būdavo nepaprastai sunkios, ant daugiau važinėjamų kelių dažnai matydavai apakintus ar su nukirsta koja ar ranka žmones. To pasėkoje, Kyro provincijoje bet kas, graikas ar vietinis, niekam nedarantis blogo, galėjo be baimės keliauti, kur tik jam patiko ir galėjo su savimi pasiimti ką tik norėjo.

(Bus daugiau)

NESUTARIMAI KARINĖJE VADOVYBĖJE

Išeidamas atsargon Amerikos kariuomenės štabo viršininkas gen. T. Ridgway pareiškė spaudai savo nuomonę apie, jo manymu, nevykusią J. A. Valstybių karinę politiką.

Gen. M. Ridgway tėvas buvo JAV kariuomenės pulkininkas. Juodviejų gyvenimo laikotarpyje karo menas pasikeitė iš pagrindų. Pats generolas pradėjęs karinę tarnybą kareiviu, ją baigė kariuomenės štabo v-ku; jis buvo vadas kautynėse, dirbo štabuose, mokyklose ir kitose pareigose, kurios turėjo karinį ir diplomatinį pobūdį. Jis didžiuojasi galėjęs vadovauti pasižymėjusiems junginiams II kare — 82-jai parašiutininkų div., 28-jam parašiutininkų korpui ir 8-jai armijai Korėjos kare. Atsargon jis išėjo 1955 m.

Pasibaigus II Pas. karui jis suprato, kad taika nebuvo laimėta. Ir jis jautėsi labai nemaloniai, kai jam reikėjo prižiūrėti demobilizaciją armijos, kuri sutriuškino Vokietiją. Vėliau Jungtinėse Tautose jis, kaip karinis patarėjas, bandė surasti išganingą formulę, pagal kurią vakarai galėtų taikoje sugyventi su Rusija. Čia jis įsitikino, jog kiekviena taika privalo remtis jėga.

Tuo laiku daugeliui augštų pareigūnų tas nebuvo aišku ir kariuomenės mažinimas vyko toliau. To pasėkoje — Korėjos karas, kuriame tik pulkų griaučiai laikėsi Pusano linijoj iki atvyko pastiprinimai iš kitų kraštų ir pačios Amerikos paskubomis sudaryti papildymai.

Po nelaimėto Korėjos karo atsirado svajotojų, kurie manė, jog tik atominiai ginklai gali užtikrinti nuolatinę taiką ir kad didelį ar mažą karą sugebės laimėti tik oro ir jūrų pajėgos. Rusijos pajudėjimą Europoje Atlanto link atgrąsė ne tiek atominių ginklų buvimas, kiek įvairiarūšės pasiryžusios kariuomenės buvimas.

Staigus Rusijos karingos diplomatijos pasikeitimas į šypseną turi tikslą užliūliuoti, kad sulėtintų Europos sargybos stiprinimą. Generolas nėra priešingas nuoširdžiai draugystei, bet jis nepasitiki Bulganino šypsena ir Chruščiovo girtuokliška meilumu. Šypsenos ir draugingi žodžiai yra labai pigūs, o armijų išlaikymas, kad atremtų po apgaulinga šypsena paslėptą pavojų, yra brangus. Kiekvienas žino, kad vakariečių pajėgos Europoje yra 10 kartų mažesnės už komunistų.

Gen. Ridgway turėjo daug rūpesčių būdamas NATO vyr. karo vadu, bet daugiau jį jaudino armijos štabo v-ko pareigos Pentagone. Europoje turėjęs nedaug jėgų jai ginti, bet jis jautęs, jog jos stiprėjo. Gi dirbant Pentagone turėjo jausmą, jog jis ten buvo paskirtas mažinti karinį pajėgumą, kuriuo rėmėsi viso laisvo pasaulio viltis. Jis savo civilių viršininkų įsakymais buvo priverstas veikti taip, kad JAV armija (sausumos kariuomenė) silpnėtų. Armija jau pradėjo pasidaryti ne reikšmingas veiksnys tautinėje politikoje, bet pasidarė nepajėgi atlikti pavestus įpareigojimus visame pasaulyje.

Gen. Ridgway perimant kariuomenės v-ko pareigas, armijoj buvo 1,500,000 vyrų, kurių vos užteko jai skiriamiems uždaviniams atlikti. Jis pateikdavo savo nuomones armiją liečiančiais reikalais prezidentui, krašto gynybos sekretoriui ir krašto gynybos tarybai. Tie siūlymai būdavo paruošti kruopščiai pasiremiant štabo ir vadų apskaičiavimais. Buvo prašoma tik to, ko būtinai reikėjo armijai, nesvarstant kokios tai įtakos turėtų krašto ekonomikai bei administarcinei politikai.

Nežiūrint jo siūlymų rimtumo, buvo nuspręsta armiją sumažinti iš 1,500,000 į 1,025,000 ir pinigai apkarpyti iš 16.2 biliono dolerių į 8.9 bilionus.

Tada Ridgway, kaip karys pasirinko drąsiai pasakyti tikrą padėtį savo viršininkams, o jiems nuomonės nepakeitus, vykdyti kas įsakyta kaip galima geriau.

Armijos apkarpymas vyko gynybos departamento biudžeto išlyginimo ir vidaus politikos sumetimais. Kai kada gynybos sekretorius visai neprašydavo štabo viršininko nuomonės arba darydavo spaudimą duoti siūlymą, kuris atitiktų partijos politinius tikslus. Nors jis tokių nuolaidų nedarydavo, bet būdavo skelbiama, kad sprendimai buvo padaryti vadovaujantis visų karo specialistų vienbalsiu siūlymu.

Jis ir jo štabas jautėsi galį geriau spręsti kokia kariuomenė JAV atominiam kare reikalinga. Niekas iš karių negali numatyti visai aiškiai visų nežinomųjų ateities kare, nes dar daug naujenybių praktikoje neišbandyta.

Armija buvo sumažinta vadovaujantis trimis motyvais: 1) nauji atominiai ginklai labai padidina ugnies pajėgumą, 2) sudaromi nauji armijos rezervai ir 3) atkuriama Vak. Vokietijos kariuomenė.

Apie tuos motyvus Ridgeway galvoja sekančiai: 1) armijos turime atominiai ginklai yra nepakankami, išskiriant tuos, kuriuos naudoja aviacija. Europoje laikoma 5 batalionai 280 mm atominių patrankų ir tam tikras skaičius raketų svaidytojų. Taigi 400 mylių fronte turėti tik 30 patrankų ir keletą raketų svaidytojų yra skystoka. Be to, pabūklus labai lengva surasti ir sunaikinti, o bent vieno netekus, susidarytų didelė skylė fronte, 2) rezervų nėra. Apie 400,000 Tautinės Gvardijos vyrų, tai ir viskas. Gynybos departamento paruoštas armijos rezervo planas, perėjęs Kongresą, įgavo visai kitą išvaizdą ir pagal jį rezervų neturėsime. Ir pagal plano originalą užtektini rezervai galėjo susidaryti tik po 5 metų.

Buvo galvojama nupjauti aktyvios tarnybos sudėtį tiek, kiek turima rezervų. Bet kas turi patyrimo apie atsarginių paruošimą žino koks tas paruošimas yra. Pereito karo metu reikėjo 10—13 mėnesių, kad rezervus būtų galima panaudoti. Dabar gi J. A. Valstybėms reikia tokios pajėgos, su kuria karą pradėjus, būtų galima išlaikyti bent 6 mėnesius be papildymų.

3) Vokietijos kariuomenės iš viso dar nėra. Pačių vokiečių nuomone, jie visas 12 divizijų paruoš tik po 3, 5 metų.

Galvojama, kad tik oro ir jūrų pajėgos gali užtikrinti taikos išlaikymą. Komunistai taip pat turi atominius ginklus, kaip ir mes, o jų skaitlingos ir gerai ginkluotos armijos yra išrikiuotos už Geležinės ir Bambuko uždangų.

Komunistai gali pradėti karą nenaudodami atominių ginklų. Tada mes galėtume atsakyti atominiais ginklais ir susilaukti pasaulio moralinio kaltinimo arba priimti rusų pasiūlytą kariavimo būdą, o čia mes esame neabejotinai silpni.

Valstybės karinės pajėgos yra jos diplomatijos instrumentas. Diplomatija gali tiek įsipareigoti, kiek karinės pajėgos gali aiškiai jos įsipareigojimus paremti. Dabartinė JAV diplomatija negali būti labai veiksminga, nes jos įsipareigojimams karinės pajėgos yra per mažos.

Gen. Ridgway nuomone JAV karinės pajėgos turi būti greitai judančios ir galingai smogiančios; sudarytos iš įvairių ginklų rūšių nepataikaujant kuriai vienai iš jų.

J. L.

Lietuvaitės juostų audėjėlės — V. O. Budninkienė ir I. Veblaitienė — Lietuvių Parodoje, Elizabeth, N. J.
Nuotr. V. Maželio

Redaguoja Lietuvos šaulių Sąjungos Tremtyje Laikin. Centro Vald. Darbo Prezidiumas.

PASIPUOŠKIME TAUTINIAIS DRABUŽIAIS

A. KYBARTIENĖ
Čikagos Šaulių Klubo Moterų Vadovė

Užėjusios baisios likiminės audros išrovė mus iš gimtosios žemės ir išblaškė po visus pasaulio kraštus. Mes juntame, kaip kasdien vis labiau dūstame be Tėvynės oro, nykstame ir blankstame, netekdami savo tautinių tradicijų, papročių, o kai kas net gimtosios kalbos. Svečios šalies sūkuringas didmiesčių gyvenimas ir dažnai neestetiškos ir nekuklios mados labiausiai vergia ir žaloja savitą ir kuklų lietuvės moters skonį. Šio klastingo aplinkos poveikio nepajusdamos, galvotrūkčiais imame plaukti pasroviui; gyvenimo tempo apsvaigintos, nebeturime laiko (o kartais ir noro) pagalvoti, kur mus toji srovė nuneš ir ar mes bent kiek beliksime panašios į Lietuvos dukras.

Šią akivaizdžią, bet didžiai nemalonią mūs dabarties gyvenimo tikrovės tautinę žaizdą ypatingai skaudžiai išgyvena lietuvės šaulės moterys. Dėl to jų pirmaeilė pareiga imti šią žaizdą gydyti, pradedant nuo savęs.

Šalia lietuviškosios kalbos, jautriosios dainos, auklėjamosios pasakos, savo tautiniam charakteriui išreikšti mes turime būdingą sugebėjimą — drobių rašte, darniuose margaspalviuose audiniuose bei mezginiuose įkūnyti tyrą lietuvišką sielą. Iš šių audinių pasiūti mūsų tautiniai drabužiai yra gražiausias lietuvės moters (lygiai ir vyro) papuošalas. Įvairios mados kinta su nepastoviu metų laikų oru, — tautiniai gi drabužiai lieka madų įtakų neišdarkyti ir gražūs, kuklūs visais laikais. Dėvėdamos tam tikrų švenčių progomis tautinius drabužius, daug prisidedame prie savųjų tradicijų saugojimo, didžiai prasmingos lietuvių tautodailės populiarinimo, mūsų pavergtos Tėvynės vardo garsinimo laisvajame pasaulyje. O kaip miela akiai ir malonu širdžiai matyti ir stebėti lietuvių moterų ar mergaičių būrį, pasipuošusį švelniaspalviais gražiaraščiais tautiniais drabužiais. Tarsi gražiausias gėlių darželis būtų ėmęs siausti ir skrajoti. Čia pat mūsų akyse tikrovė pinasi su pasaka.

Visais pavojingiausiais laikais lietuvybės išlaikymo tarnyboje mūsoji moteris garbingai atliko savo pareigą. Šiandien, kada skęstame iš visų pusių mus supančiose nutautimo pavojų bangose, jos pareiga ir atsakomybė yra dar didesnė. Mūsų moterys, suprasdamos kaip pragaištingai veikia, ypač jaunimą, besaikis dažnai nekuklių madų bei įpročių vaikymasis, turėtų pačios pamilti švelniaspalvius lietuviškojo rašto tautinius drabužius, įsigyti juos sau; o švenčių, sukaktuvių ar mokyklos baigimo progomis, kaip gražiausia dovana, motinos turėtų jais papuošti savo dukteris. Lietuvės šaulės, tęsdamos laisvoje Tėvynėje pradėtąją tradiciją, pirmos turi parodyti pavyzdį — visos pasipuošti tautiniais drabužiais.

BRANGIOS SESĖS ŠAULĖS!

Perskaičiusios Sesės A. Kybartienės žodžius, nuoširdžiai prašome Jūsų atkreipti labai rimtą dėmesį į jos iškeltąjį tautinių drabužių ir iš viso mūsų tautodailės klausimą. Jums gerai žinoma, ką mes, šaulės moterys, esame atsiekusios šioje srityje nepriklausomos Lietuvos laikais. Tegul ta pati dvasia ir tie patys gražūs darbo vaisiai lydi mūsų pastangas ir čia, tremtyje! Svetimiems vėjams besistengiant užgesinti mūsų širdyse šventą tolimų namų ugniakuro liepsną, suglaustomis gretomis ženkime į šviesią Tautos ateitį, būdamos vertos Maironio pranašystės:

"Mūsų moterų luomas atbudęs
Bus lietuvės, ne lenkės, ar gudės;
Joms ne mados tada berūpės:
Laisvę nešančiai auštant gadynei,
Naują kartą išauklės tėvynei;
Apsišvietusios mokslu žibės".

Spaudžiame rankas, sveikindamos kiekvieną iš Jūsų!

EUGENIJA KLUPŠIENĖ,
LŠST LCV Vicepirmininkė

SOFIJA PUTVYTĖ-MANTAUTIENĖ
LŠST LCV Šaulių Moterų
Skyriaus Viršininkė

ŠAULIŲ SĄJUNGOS ATSIKŪRIMAS TREMTYJE

Žemiau spausdinamas straipsnis yra trumpa LŠST istorijos apžvalga pagal S-gos atkūrėjų branduolio ir LŠST LCV dienoraštį bei įvairius kitus dokumentus, priklausančius LŠST Archyvui. Tėvynėje likusiųjų saugumo sumetimais, čia nutylėta visa eilė faktų ir pavardžių.

Diskusijos Šaulių Sąjungos atkūrimo reikalu prasidėjo 1952 m. vasarą (čia turimas galvoje tiktai LŠST atkūrėjų branduolys ir jo veikla, neliečiant kitų eventualių, mums nežinomų, pastangų ir bandymų šia kryptimi). Pirmasis konkretus planas tačiau tebuvo paruoštas 1953 m. sausio 29 d.

Pati pagrindinė problema, su kuria teko susidurti šauliškojo tremties darbo pradžioje, buvo baimė. Ne vienas buvusių šaulių ir visuomenės veikėjų turėjo įsitikinimą, jog, nepaisant šaulių gyvybės ir kraujo aukų raudonosios ir rudosios okupacijos metu, Šaulių Sąjunga tiek JAV, tiek Kanados saugumo organų laikoma nacių arba jiems simpatizuojančia organizacija. Pagrindo tam įsitikinimui davė keli, o gal ir daugiau precedentų per taip vadinamuosius "skryningus" D.P. stovyklose ir vėliau per visiems gerai atsimenamus apklausinėjimus, išvykstant iš Europos į užjūrį.

Spręsti, ar augščiau minėtasis pagrindas buvo tikrai rimtas, ar ne, nėra šio straipsnio uždavinys. Čia užtenka pažymėti tik pačios baimės ir įvairių būtų ir nebūtų, — kartais tiesiog fantastiškų, — gandų egzistavimą ryšium su Sąjungos atkūrimu Amerikoje ir Kanadoje.

Šalia šitos daugiau išorinės kliūties, buvo ir kita, išvidinė. Būtent — šauliai jau dirbo daugybėje organizacijų, sambūrių ir kt. visuomeniško pobūdžio institucijų ir todėl ne vienas savo širdyje abejojo, ar beapsimoka prie taip jau didelio skaičiaus pridėti dar vieną organizaciją, kuri, nors ir turėdama garbingą praeitį, gal tiktai atitrauktų ir suskaldytų mūsų jėgas

Organizacinis Sąjungos branduolys, nuodugniai apsvarstęs abi problemas, priėjo įsitikinimo, kad jos neišlaiko lygsvaros tautos ateities idėjos ir šauliškosios ideologijos bei uždavinių šviesoje. Šaulių Sąjunga, branduoliui priklaususiųjų griežta ir vieninga nuomone, tremtyje nemažiau, o gal net dar daugiau reikalinga, negu laisvoje Tėvynėje; gi niekam kitam nesiimant iniciatyvos dėl augščiau išvardintų išorinių motyvų, darbą turi pradėti ir atsakomybę už pasekmes sau priimti Lietuvos Šaulių Sąjungos Įkūrėjo Vlado Putvinskio-Putvio tremtyje gyvenantieji giminės ir šeimos nariai.

Organizacinio branduolio užuomazgą sudarė Aleksandras Mantautas (Marcinkevičius), Sofija Putvytė-Mantautienė ir Vaidievutis A. Mantautas, palaikydami kontaktą su kitais V. Putvio šeimos nariais. Jokio oficialaus vardo šis branduolys neturėjo ir čia minimas tiktai pilnesnio vaizdo dėliai. Jis veikė nuo 1952 m. iki 1953 m. vasaros. Jo paruoštas (1953.I.29) Sąjungos atkūrimo planas rėmėsi supozicija, jog reikia pradėti nuo paskirų šaulių klubų, nuolat plečiant jų tinklą, tačiau pavieniui, t.y., be centrinės vadovybės iš viršaus. Turint pakankamą gražiai veikiančių vienetų skaičių — Čikagoje ar kur nors kitur šaukti visuotinį šaulių vienetų atstovų suvažiavimą, ir tik tada, suvažiavimo metu, išrinkti Centro Valdybą.

Šitas planas po kurio laiko turėjo būti atmestas, kaip netinkamas dabartinėms sąlygoms. Viena, klubai patys nenorėjo organizuotis, neturėdami bent pačių pagrindinių direktyvų ir kelio krypties gairių. Antra, kad šios gairės būtų tos pačios visiems šauliams ir jie dirbtų vieningai ir sutartinai, buvo reikalingas koordinuojantis veiksnys. Trečia, reikėjo ne kurį paskirą vienetą, bet **visus** šaulius atstovaujančios grupės išsiaiškinti mums rūpimus klausimus tiek su mūsų pačių, lietuvių, vadovaujančiais asmenimis, tiek su JAV pareigūnais ir įstaigomis.

Todėl apsistota prie sekančios išeities: **pradėti darbą ne nuo periferijos, bet nuo centro.** Kadangi pradžioje visuotinis suvažiavimas praktiškai neįmanomas (ir dėl lėšų trūkumo, ir dėl nebuvimo pačios medžiagos tokiam suvažiavimui patiekti) — sudaryti Sąjungos centrą ir jame veikti **šeimyniškai būdu,** steigėjų teisėmis ir steigėjų darbo apimties ribose.

Tokio spontaniškai sudaryto, laikino — organizacinio Sąjungos centro tikslas ir uždaviniai: visų pirma, prisiimti sau atsakomybę prieš atitinkamas vyriausybės įstaigas už S-gos atkūrimą, tuo būdu padrąsinant šaulius paskirose vietovėse; toliau — pačiam sustiprėti savo viduje, pasikviečiant daugiau jėgų iš šaulių ir šauliams prijaučiančios visuomenės tarpo ir taip duoti organizacijai stiprų, idėjinį ir tikrai šaulišką centrinį organą; išjudinti šaulių veikimą įvairiuose laisvųjų vakarų kraštuose; duoti medžiagos besisteigiantiems vienetams; paruošti idėjines gaires ateičiai ir, pralaužus pirmuosius ledus, sušaukti visuotinį LŠST atstovų suvažiavimą, patiekiant jam darbo apyskaitą, statuto projektą, planus ateičiai ir perduodant Sąjungos vairą į jo rankas.

Po daugelio tylių, bet intensyvių pastangų ir bandymų, pamažu susikristalizavus šiam nusistatymui, prie minėtos trijų vienos šeimos šaulių grupės kaip ketvirtasis narys 1953 m. vasarą prisijungė Alfas Valatkaitis, senas šaulys ir V. Putvio bendradarbis nuo 1919 metų. Padidėjo ir bendradarbių skaičius. Ypač daug savo patarimais ir visokiais kt. būdais pagelbėjo Dr. Vincas Tercijonas, a.a. Dr. A. Garmus ir Dr. V. Sruogienė (kitų pavardžių, neturėdami sutikimo, čia neskelbiame).

Jeigu pirmąjį veiklos laikotarpį (nuo 1952 m. vasaros iki 1953 m. vasaros) geriausiai galima būtų apibūdinti jieškojimo ir graibymosi patamsyje vardu, antrasis laikotarpis (nuo 1953 m. vasaros iki 1954.III.7) buvo žymiai ryškesnis, pagal jau įsmeigtas gaires renkant iš visur medžiagą ir pamažu, bet kantriai atliekant kitus paruošiamuosius darbus.

Kadangi nuo pat pradžios buvo laikomasi griežto įsitikinimo, jog Šaulių Sąjunga turi būti atkurta vadovaujantis V. Putvio ideologija bei principais, bet ne vėliau spaudimo iš šalies pasėkoje įneštomis tikrosios šauliškos dvasios neatitikusiomis reformomis, tinkamiausia proga išeiti į viešumą buvo V. Putvio 25 m. mirties sukaktis 1954 m. kovo mėnesį. Tam tikslui tapo išsiuntinėti ir straipsniai į didžiąją įvairių krypčių liet. spaudą JAV ir Kanadoje. Gi kovo mėn. 7 d., Tėvynės Mylėtojų Draugijos 2-jai Kuopai suruošus V. Putvio minėjimą Čikagos Lietuvių Auditorijoje, buv. LŠS Viršininkas plk. M. Kalmantas, S-gos organizacinio branduolio paprašytas, susirinkusiems buv. šauliams ir visuomenei viešai paskelbė apie organizacijos atkūrimą, Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje vardu.

Pradedant ta pačia diena, į organizacinį centro branduolį įėjo plk. M. Kalmantas ir Sesė E. Klupšienė (tuomet gyvenusi Toronte). **Ši data, t.y., 1954 m. kovo mėn. 7 d., laikytina LŠST ATSIKŪRIMO PRADŽIOS DATA.** Ja baigiasi LŠST organizacinio branduolio ir prasideda **LŠST Laikinosios Centro Valdybos** dienoraštis. Bet apie LŠST LCV ir atsikuriančios Sąjungos veiklą — sekančiame numeryje!

MŪSŲ ŠEIMOJE

LŠST LCV Darbo Prezidiume neseniai gautas sekančio turinio laiškas:

"Brangūs Broliai ir Sesės Šauliai!

Tikrai nuoširdžiai nudžiugau, radęs "Kary" mums šauliams taip brangų "Trimitą". Esu senas šaulys, nuo pat Lietuvos Šaulių Sąjungos įsikūrimo. Esu taip pat savanoris, karys ir karo invalidas (kelis kartus sunkiai sužeistas nepriklausomybės kovų laukuose ir nustojęs 75% darbingumo. Red.). Tarnavau Karo Muzėjuje, "Dariaus Girėno" Archeologijos Skyriuje. Trimitui gaudžiant, kas vakaras žygiuodavome iki aukuro Karo Muzėjaus sodelyje atiduoti pagarbą savo žuvusiems draugams.

Šiandien esu tremty, kaip ir mūsų brangus "Trimitas". Prašau, lankyk mane, mano senas drauge, ir primink man laisvės ir džiaugsmo dienas Nepriklausomoje Lietuvoje. Tavo žodis mane stiprins tremty ir duos vilties grįžti į Tėvynę.

Petras Pliskevičius"

Drauge su šiuo laišku mus pasiekė žinia, jog jo autorius vadovauja naujai įsisteigusiai Patersono Šaulių Grandžiai. Sėkmės naujajam vienetui ir jo garbingam vadovui!

• Iki š. m. kovo 5 d. "Karys" gavo iš šaulių keliolika prenumeratų. Reikalui paskubinti, **LŠST LCV Darbo Prezidiumas šiuo įpareigoja visas šaulių vienetų valdybas ir pavienius LŠST narius tučtuojau nusiųsti "Kariui" savo vienetui priklausančių šaulių adresus (pavienių šaulių atveju — šalia savojo, bent vieno ar dviejų netoli gyvenančių pažįstamų šaulių).** Be to,

P. Pliskevičius uniformoje

broliai ir sesės nuoširdžiai prašomi nedelsiant mobilizuoti visas kitas galimas priemones "Kario" talkai. Žiūrėkime į tai kaip į savo būtiną ir neatidėliojamą pareigą. Gražus pavyzdys visiems — LŠST LCV Pirmininkas, kuris, nors pats tuo metu buvo užimtas svarbiais Sąjungos reikalais ir turėjo rūpesčių su savo sveikata, drauge su Sese Mantautiene surinko ir nusiuntė "Kariui" 10 prenumeratų.

• Stasė Narkutė, paskutinioji pabėgėlė iš Lietuvos, dalyvavo Čikagos Šaulių Klubo parengime. Jinai tarė trumpą žodį į susirinkusius šaulius ir visuomenę, primindama Tėvynėje likusiųjų kančias ir vargą, ir jų atkreiptas į mus akis. Brangios ir retos viešnios prašymas neužmiršti Tėvynės visiems dalyviams paliko labai gilų įspūdį.

• Š. m. vasario mėn. 19 d. Čikagos Šaulių Klubas iškilmingai atšventė savo metines nuo legalizavimo atitinkamose vietinės valdžios įstaigose. Žemiau seka mūsų Čikagos korespondento **Leono Mockevičiaus** klubo iškilmingojo susirinkimo, įvykusio Čikagos Lietuvių Auditorijoje, aprašymas.

"Į susirinkimą atsilankė šauliai ir daug svečių. Klubo pirmininkas Alfas Valatkaitis atidarė susirinkimą, kviesdamas ne tik šaulius, bet ir plačiąją visuomenę budėti Lietuvos laisvės sargyboje, nepalūžti dvasioje ir visomis galimomis priemonėmis kovoti už Tėvynės laisvę.

Į garbės prezidiumą buvo pakviesti: Don Varnas ir Dariaus ir Girėno postų atstovas, Amerikos Lietuvių Tarybos, Šaulių Centro V-bos, L. S. "Ramovės", L. K. Savanorių Kūrėjų S-gos, Skautų ir kiti atstovai ir klubui daug pasidarbavę bei nusipelnę vietos šauliai. Buvo įneštos augščiau pažymėtų postų ir klugirias ir laukus, raudona — Lietuvos partizanų pralietą kraują už Tėvynės laisvę." Pirmąjį šautuvą įteikdamas, Julius Pakalka tarė: "Aukoju sportinį šautuvą, kad šauliai išmoktų taikliai šaudyti, ginant Amerikos ir Lietuvos laisvę." bo vėliavos ir sugiedoti Amerikos ir Lietuvos Himnai. Trimitui trimituojant, atsistojimu pagerbti Amerikoje miręs LŠS Viekšnių Kuopos Garbės Šaulys plk. ltn. profesorius Vaclovas Biržiška ir Sibire žuvusi Lietuvos Šaulių Moterų Garbės Vadė Emilija Putvienė.

Toliau sekė vėliavų, šautuvų ir Liet. Enciklopedijos klubui įteikimas, pagal specialiai surašytą aktą ,papuoštą tautiniais motyvais, kuris skamba taip:

"Čikagos Šaulių Klubui 1956 m. vasario mėn. 16 d.

A K T A S.

Mes Lietuvos žemės vaikai, turėdami akivaizdoje mūsų Tėvynės dabartines kančias ir nepalaužiamai tikėdami į Jos laisvės dienų grąžinimą, susibūrę svetingame JAV krašte po šaulių kovos vėliava, meilės tėvų žemei kupinomis širdimis, aukojame šiam klubui JAV ir Lietuvos vėliavas, tris sportinius šautuvus ir būsimoje Nepriklausomoje Lietuvoje atsikuriančiai Lietuvos Šaulių Sąjungos Centro Valdybai Lietuvių Enciklopediją.

Mūsų širdys ir mūsų darbai Nepriklausomai Lietuvai."

Stasys Bagdonas, įteikdamas JAV vėliavą, pasakė: "Aukoju garbingą Amerikos vėliavą šaulių klubui, kad ji visiems liūdytų, kad visame pasaulyje ir Lietuvoje turi būti tokia pat laisvė, kaip ir Amerikoje". Albertas Kvečas: "Aukoju klubui Lietuvos trispalvę vėliavą, kad jos geltona spalva visiems primintų Lietuvos prinokusius javus, žalia —

Stasės Norkutė pristatoma publikai

PRASMINGAS ŽVILGSNIS

Daugiau kaip prieš keturis šimtus metų Navaros sostinės pilyje gulėjo sužeistas jaunas karininkas. Šio ispanų karininko kylanti žvaigždė staiga, lyg meteoras, krito, kai mūšyje prancūzų dalinio paleistas patrankos šūvis suaižė jo kojos kaulą. Jo visa gyvenimo svajonė buvo suburta karininko pašaukime. Karaliaus Ferdinando kariuomenėje per trumpą laiką jis buvo pasiekęs garbingų žygdarbių. Jo visiškas atsidavimas karo menui išugdė jame nepalaužiamą drąsą. Jo vadovaujamas pulkas daug kartų atliko uždavinius, kuriuos sėkmingai galėjo atlikti tik nepalaužiamo drąsumo vadovedamas. Nauji laimėjimai uždegė norą siekti didesnių pergalių. Jo vaizduotėje švitėjo garbinga ateitis: jis bus garsus riteris, karaliaus kariuomenėje narsus karininkas, karališko dvaro damų svajonė. Bet, štai, netikėtas prancūzų užpuolimas, jo pulko išblaškymas ir ugninis plieno kamuolys, sužeisdamas koją, išsprogdino visas jo gyvenimo svajones.

Bet šis skaudus įvykis nepalaužė jo dvasios. Jo ambicija buvo per didelė, kad jis taip lengvai išsižadėtų savo svajonių tikslo. Jis liepė iš naujo sulaužyti jo kreivai suaugusį kojos kaulą, nes negalėjo save įsivaizduoti su kreiva ir dar trumpesne koja. Viduramžių mediciniška technika ir tiesiog brutali chirurgija nepalaužė jo noro likti ištikimu plieniniam kardui. Kaulų kelis kartus laužymas, neapsakoma agonija ir nusivylimo šešėliai nepergalėjo šio karininko pasiryžimo. Koja iš naujo buvo laužoma ir tempiama, kad tik nebūtų trumpesnė ir jam nereikėtų šlubuoti. Nors skausmai ir kančios buvo neapsakomo didumo, bet jo užsispyrimas buvo dar didesnis, nes jo užsibrėžtas tikslas buvo tik vienas, kurį žūt būt turėjo pasiekti. Jis ambicingai troško iškilti garsiu kariu, laimėčiu mūšį po mūšio. Tik karo pergalėje, paaugštinimuose ir garbėje jis matė atsispindinčią savo gyvenimo prasmę. Riteriška garbė, romantika, gyvenimas ispaniškoje prabangoje, visokių pageidavimų pildymas dar tebetviskėjo ligonio vaizduotėje.

Bet komplikuotos operacijos ir ilgas bei lėtas gijimas kasdieną kėlė šiam jaunam kariui vis didėjantį nerimą. Jis iki šiol nė kartą nebuvo rimtai susikaupęs ir sielos gelmėse apsvarstęs savo karštagalviškų idėjų. Kad nuvarytų atbundančios sąžinės persekiojamas mintis, kurios atskleidė praeito nuodėmingo gyvenimo beprasmiškumą, jis prašė atnešti skaitymui knygų. Bet, deja, ir čia jis turėjo nusivilti, nes pilyje nebuvo jo mėgiamų meilės romanų, ir jam buvo atneštos tik dvi knygos, kurių niekada nebūtų nė galvojęs prašyti. Tai buvo Kristaus ir šventųjų gyvenimo aprašymai. Neturėdamas ką veikti iš nuobodumo pradėjo vartyti šias dvi jam labai nepatrauklias knygas. Jis dar nebuvo skaitęs rimtų knygų. Beskaitydamas pradėjo rimčiau žiūrėti į gyvenimą, ir jo sieloje išdygo savęs pažinimo daigeliai. Atbundanti sąžinė privertė giliau susimąstyti ir šaltai pasverti gyvenimo vertybes. Šventųjų gyvenimo pavyzdžiai atskleidė naujas vizijas: jis pamatė, kad pasaulyje yra žmonių, kurie gyvenime nejieškojo sau tiktai didelės garbės ir malonumų, bet, atvirkščiai, augino kilniaširdiškumą ir pasiaukojimą kitų labui. Visa tai jo sielai iki šiol buvo svetima. Tik dabar jis pradėjo išvysti, kad galima gyventi kitiems, galima pasiaukoti kitų gerovei. Labiausiai jį pradėjo žavėti tų žmonių pavyzdys, kurie visą savo gyvenimą buvo pašventę augščiausiam ide-

---

Antrąjį šautuvą įteikė broliai Juozas ir Kazys Ulevičiai, tretįjį — klubo meno būrelis, su atitinkamais žodžiais. Lietuvių Enciklopedijos pirmą tomą aukojo Julius Pakalka, antrą — Kąstytis Juškėnas, tretį — Stasys Dunaitis. Priimdamas aukas, klubo pirmininkas visiems padėkojo, pažadėdamas aukotą turtą tinkamai užlaikyti ir gerbti.

Po to sekė augščiau suminėtų atstovų ir šaulių sveikinimai. Džiaugdamiesi klubo nuveiktais darbais, visi jam linkėjo išaugti į didelį patrijotiškos visuomenės vienetą. Išnešus vėliavas, klubo pirmininkas susirinkimą uždarė.

Buvo tikrai jaudinantys momentai, matant, kaip mūsų šauliai — jaunimas iš savo kuklių santaupų nupirko šias dovanas ir paaukojo klubui (bendrą minėtų aukų suma, virš 200 dolerių, suaukojo 8 šauliai!). Be galo džiugu matyti jaunimą mūsų senesnės kartos šaulių tarpe! Jo vis daugiau ir daugiau stoja į mūsų gretas, pilno meilės savo Tėvynei ir pasiryžimo už ją kovoti.

Norėtųsi, kad mūsų šaulių kovoje už Tėvynės laisvę garbingus darbus vainikuotų gražūs vaisiai ne tik čia Amerikoje, bet ir atgimstančioje Lietuvoje."

• Vadovaudamiesi žinojimu, jog broliška tarpusavio pagalba buvo ir tebėra viena gražiausių šauliškų tradicijų, norime atkreipti visų LŠST narių dėmesį į LŠS Viekšnių Kuopos Garbės Šaulį Prof. Mykolą Biržišką ir LŠST LCV Narę, Mažosios Lietuvos Patriarcho a.a. Martyno Jankaus dukterį Elzę Jankutę. Apie Prof. M. Biržišką ištikusias skaudžias nelaimes visi gerai žinome iš liet. spaudos; gi apie Sesę E. Jankutę informuojame Brolius ir Seses Šaulius, jog jinai susilaužė koją, šiuo metu gydosi namie ir neturi jokio pragyvenimo šaltinio, išskyrus draugų pagalbą ir paramą. Štai abu adresai: 1) Prof. M. Biržiška, 1120 S. Magnolia Ave., Los Angeles 6, Calif.; 2) Miss. E. Jankutė, 6 Hewitt Ave., Toronto, Ont., Canada.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Mykolas Biržiška, **Senasis Vilniaus Universitetas.** Vardų ir Veikalų Atranka. 178 psl. Antrasis leidimas, išleido NIDOS Knygos Klubas, Londone.

alui — dieviškam Vadui — Kristui. Jo sieloje gyvenimo kontrastai vis didėjo ir augo, kol, pagaliau, tyliai pažvelgęs pirmą kartą į savo sielos gelmes, išdrįso savęs paklausti: "Jeigu šie kilnūs didvyriai ir heroišku šventumu pasižymėję vyrai galėjo taip didžiadvasiškai tarnauti vyriausiam Valdovui Kristui, tai kodėl aš to negaliu padaryti?" Šis ilgai brendęs ir formavęsis klausimas kaip žaibas trenkė į jo gyvenimo siekimus, iš pagrindų supurtydamas visą praeitį. Nuo to momento Inigo tapo nauju žmogumi.

Jis tebeliko kariu, tiktai po kito vado vėliava. Jis neatsižadėjo kareiviško idealo, bet dabartinė jo taktika ir ginklai buvo augštesnio pobūdžio. Jo karo laukas tapo platusis pasaulis, ir priešai — patys galingiausi. Jis įsteigė kariuomenę, kurios pagrindinis būdas buvo dvasinis ir antgamtinis. Šios kariuomenės asmeniniui kareivių formavimui jis parašė savo geležinei valiai būdingą vadovėlį, vadinamą Ignaco rekolekcijomis.

Po ligos Inigo gyvenimas pagrindinai pakito. Pirmiau jis troško akinančios garbės, savęs tenkinimo ir ilgai nesitęsiančios laimės. O dabar jis siekė kilnaus nuolankumo, troško gyventi tik kitiems ir žengė tiesiai prie tikrojo laimės šaltinio.

Kiekviena jaunatve plakanti širdis savyje turi ir slepia didžius lobius. Kiekvieno gyvenimo yra įausta brangių ir auksinių gijų. Daugiau ar mažiau kiekviename yra pasėta vienokių ar kitokių talentų sėkla. Žemė dar nematė tokio žmogaus, kuris nebūtų turėjęs savyje laimę sėjančios galios. Nors žmogus būtų ir žemiausiai nupuolęs, jo sieloje dar lieka viltis, kuri gali tapti jo džiaugsmo išganymu.

Jeigu kiekvienoj gyvenimo dirvoj yra pasėta daug brangių sėklų, tai jaunystės augimo ir brendimo laikas yra pats tinkamiausias išauginti iš šių gal labai mažučių sėklų didžius ir milžiniškus augalus. Jaunystė yra tas gyvenimo pavasaris, kurio metu gali suželti tvirto charakterio ir kilnios asmenybės želmenys. Bet tie želmenys yra labai jautrūs ir smulkūs, kurie gali arba gerose sąlygose augti ir brėsti, arba neapdairaus žingsnio būti sutrypti mirčiai. Kažkodėl laimė ir džiaugsmas yra mūsų ieškomi ten, kur yra mažiausiai galimybių tai rasti. Yra žmonių, kurie visą savo gyvenimą praleidžia besvajodami, kokie jie būtų laimingi, jeigu būtų kito vietoje, nepagalvodami, kad savyje gali turėti laimės sėklą. Tie yra tikrai nelaimingi, kurie nieko gero savyje nemato, nes jie nėra nė kartą į save rimtai pažvelgę.

Kiekvieno jaunuolio pareiga yra išvystyti savyje paslėptas jėgas, kurios tarnautų pačio ir kitų laimei. Dievo ir mūsų tautos gerovė mus įpareigoja duoti tai, kas mumyse yra gražiausia ir kilniausia. Todėl kiekvienas gyvenimo momentas yra brangus, nes jis gali pasitarnauti mūsų paslėptų jėgų išvystymui. Kritiškas ir nuolankus žvilgsnis į save gali atskleisti tas plačias sielos versmes, kurios, kaip jaunam Inigui, išsprogdintų tuščias gyvenimo iliuzijas, atverdamos galingą ir tikrą gyvenimo prasmę.

Dvasinio susikaupimo nemėgsta tik tie, kurie bijo savo minčių. Jie bijo rimtai pažvelgti į save, nes gali atrasti jėgų, kurios gali pagimdyti altruistinį pasiaukojimą. Bet kiekvienas normalus ir protingai galvojąs jaunuolis giliai vertina dvasios susikaupimo momentą, nes, trumpam pabėgus nuo kasdieninių išsiblaškymų, jis tyloje gali išgirsti žodį, kuris jį iškeltų į augštumas, apie kurias jis niekada nėra svajojęs. Tylos ir susikaupimo momentais Dievo ir sąžinės balsas išryškėja, ir paslėpta gėrio sėkla nuostabiai prasikala Tada ji prašosi būti auginama, ir, jeigu jos augimui bus pakankamai suteikta auksinio nuoširdumo spindulių, ji išaugs į galingą jėgą, kuri suteiks laimės ne tik sau, bet ir kitiems.

G. Sabataitis

G. Sabataitis, šio straipsnio autorius, yra buvęs veiklus skautas, vienas iš Čikagos skautų tunto steigėjų. Šiuo metu jis įstojo į jėzuitų vienuolyną ir lanko Loyolos universitetą Shrub Oak, N. Y.

MŪSŲ ŠEIMOJE

Vasario 19 d. Šv. Jurgio bažnyčios salėje Clevelando skautai ir skautės iškilmingai atšventė Vasario 16 d. šventę. Šia proga "Neringos" tuntininkė M. Pažemėnienė ir "Pilėnų" tunto adjutantas R. Minkūnas buvo pakelti į paskautininko laipsnį. 7 skautai davė įžodį. Po oficialios dalies buvo trumpa programa, kurią pravedė V. Raulinaitis. "Pilėnų" tuntui vadovauja V. Kamantas.

Liet. Stud. S-gos Centr. Valdyba visiems s-gos nariams pasiūlė 3 asmenis, kurie savo darbu ar parama yra prisidėję prie S-gos ar jos narių gerovės, pakelti S-gos Garbės Nariais. Šie asmenys yra J. J. Bachunas, gyd. A. Mačiukienė ir Ona Talalienė.

Waterburio skautų — skaučių vietininkijos vasario 26 d. turėjo iškilmingą sueigą, kurios metu buvo paminėta Vasario 16 d. ir Šv. Kazimiero šventė. Skautų vietininkas R. Pakalnis ir skaučių vietininkė L. Michailytė davė skautininkų įžodį.

New Yorko skautų "Tauro" tunte yra pravedamas stalo teniso turnyras, kuriame dalyvauja 42 skautai. Turnyras vyksta kiekvieną vakarą skautų būkle. Jam vadovauja pskltn. J. Lapurka.

R. Šilbajoris, N. Y. studentų skautų Korp! "Vytis" pirm., savaitraščio "Vienybės" paskelbtame "1955 m. labiausiai pasireiškusių asmenybių" konkurse, studentų sektoriuje, laimėjo pirmąją vietą. Skautų sektoriuje pirmą vietą laimėjo N. Y. skautų "Tauro" tunto tuntininkas ps. R. Kezys, o sportininkų sektoriuje — to tunto sporto reikalų vedėjas J. Lapurka.

Vasario 6—12 d. Clevelando skautų Vytauto Didž. dr-vė, skautų vyčių būrelis ir jūrų skautų laivas buvo surengę skautiškas parodėles "Dirvos" ir Stapulionių valyklos languose. Mūsų skautai iš visų Clevelando skautų vienetų laimėjo pirmąsias vietas už parodėlių originalumą. Jie puikiai atstovavo Lietuvą ir lietuvius. Didžiausia padėka priklauso V. Kizlaičiui ir A. Mulioliui už talką ir priežiūrą, ruošiant šias parodėles.

Liet. Stud. S-gos Studijų komisija, kurią sudaro L. Valiukas, A. V. Dundzila, J. Bertulytė, R. Dabšys, Vl. Miklius ir D. Pulkauninkaitė, išsiuntinėjo visiems S-gos nariams anketą. Šios anketos 63 klausimai paliečia visas svarbesnes lietuviško gyvenimo sritis šiame krašte. Surinkta ir klasifikuota medžiaga gana aiškiai parodys lietuviškos studentijos užimamą barą lietuviškame gyvenime ir padės Liet. Stud. S-gos C. Valdybai atitinkamai kreipti savo veiklą.

J. A. VALSTYBĖS

Tautinė Gvardija (National Guard) yra JAV-bių kariuomenės pirmos eilės atsarga. Joje dabar yra apie 400,000 vyrų, savanorių. Daroma daug pastangų ją padidinti bent iki 500,000 vyrų. Iš dabartinio skaičiaus apie 350,000 priklauso sausumos kariuomenei (Army), apie 60,000 aviacijai ir apie 30,000 laivynui.

Sausumos Tautinė Gvardija suskirstyta į 21 pėst. diviziją, 6 šarvuotas div., 2,614 dalinių neįeinančių divizijų sudėtin, 9 šarvuotus kavalerijos pulkus, 123 priešlėktuvinius batalionus ir 74 lauko artilerijos batalionus.

Aviacijos T. G. turi 27 grupes (wings). Oro grupėje gali būti iki 75 lėktuvų. Viso yra 87 naikintojų, lengvųjų bombonešių ir taktinės žvalgybos eskadrilės su apie 3,900 pilotų. Aviacijos eskadrilės yra parengtyje visą parą. Kai kurios iš jų pasiruošę pakilti oran per 5 minutes.

Prie svarbių pramonės centrų kai kurie priešlėktuvinės apsaugos batalionai perėmė ar perima nuolatinę tarnybą prie priešlėktuvinių pabūklų ir raketų svaidytojų.

Suplanuotas atskiras kariuomenės rezervas neturi pasisekimo. Savanoriai į rezervą atlieka tik 6 mėnesių apmokymą ir veliau pereina 7-niems metams į atsargą, kur turi atlikti savaitinius ir metinius pratimus. Ypač paskutiniu laiku, kai sumažėjo pašaukiamųjų kariuomenėn skaičius, norinčių stoti į rezervą atsiranda labai maža.

Žinių Rinkimo Tarnyba (Central Inteligence Agency) buvo dažnai kritikuojama, nes turėjo nemaža nepasisekimų. Dabar jos darbui prižiūrėti ir patikrinti yra sudaryta 8 patikimų civilinių asmenų komisija. Tai padaryta vadovaujantis mintimi, jei jau karo reikalus pavesti vien tik generolams yra pavojinga, tai tuo pavojingiau jautrią žinių rinkimo tarnybą laikyti vieno asmens žinioje.

NATO

Europos gynyboje numatoma daug pakeitimų. Karo vadai ateities karą įsivaizduoja sekančiai:

1. Jame atominiai ginklai bus vartojami iš pat jo pradžios. Karas tęsis trumpai; sprendžiamoji dalis gali pasibaigti kelių dienų laikotarpyje.

2. Pačioje pradžioje miestai ir susisiekimas bus sunaikinti. Civilinių gyvenimas bus labai paliestas. Nebus laiko mobilizacijai nei naujų ginklų gamybai.

3. Jam reikia pasiruošti pilnai iš anksto ir moderniomis priemonėmis.

Todėl pagal naujus planavimus pradedami vykdyti pakeitimai ginklavime ir organizacijoje:

— Išskyrus Vak. Vokietiją, nickur sausumos kariuomenė ir nemoderni aviacija nebus didinama, net bus einama prie sumažinimo.

Kovo 4 d. N. Y. skautų "Tauro" tuntas buvo surengęs viešą Šv. Kazimiero minėjimą, kurio metu paskaitą skaitė dr. H. Lukaševičius ir Hartfordo skautų — skaučių dramos ratelis suvaidino p. Steikūnienės 3-jų veiksmų dramą "Starkiškių girioj".

New Yorko skautų vyčių oktetas: iš kairės (antroje eilėje) V. Gobužas, J. Lapurka, muz. M. Liuberskis, R. Kezys, V. Alksninis, (pirmoj eilėje) M. Ilgūnas, A. Ilgutis, G. Rajeckas ir L. Ralys.

Algirdas Ostrauskas, atliekąs tarnybą JAV orinių pajėgų daliniuose leitenanto laipsnyje, atvyko atostogų Chicagon pas savo tėvus. Ltn. A. Ostrauskas išvyksta karinėn tarnybon Japonijon. Jis yra naujas ateivis ir čia baigęs Maryland universitetą.

Onutė Šukytė paskirta JAV armijos slaugių dalinio kapitone. Dabar ji yra Fort Sam Houston, Texas, stovykloje. Onutė 3 metus gyveno Vokietijoje, o prieš tai tarnavo Japonijoje.

Jurgis Jonikas, aktyvus Don Varnas posto narys, IV-to Amerikos Legijono veteranų distrikto spaudos ir propagandos vedėjas, išrinktas Lietuvos Vyčių Illinois—Indiana apskrities valdybos pirmininku.

Kiekvieno mėnesio pirmąjį penktadienį Don Varno postas laiko susirinkimus. Į susirinkimus yra kviečiami ir naujieji veteranai.

Tarp penkių kadetų, kurie buvo atžymėti De Paul universiteto už specialius gabumus, yra ir Juozas R. Jozaitis, Specialų medalį jam įteikė plk. William R. Cole, karinio mokslo profesorius.

Don Varnas karo veteranų postas leidžia mėnesinį biuletenį — Don Varnas Bugle, kuri redaguoja J. Jonikas. Šio biuletenio bendradarbiai: E. Šulaitis, J. Jatis, M. Mosteika, A. Zaleski ir J. Stoškus.

Gen. E. Adamkavičius pakviestas į Worcesterio apylinkės valdybą tvarkyti bendruomenės kartoteką ir archyvą.

Antanas Grina, atlikęs karinę tarnybą JAV kariuomenėje,, neseniai grįžo pas tėvelius Chicagon. Jis visą tarnybos metą išbuvo Europoje ir beveik visą laiką Paryžiuje specialiame kariniame skyriuje. Prieš išvykdamas į kariuomenę jis pasižymėjo sporte ir dainavo vyrų chore. Tad ir dabar, grįžęs Chicagon, vėl įsijungė į Chicagos Lietuvių Vyrų chorą.

Karolis Jautakis, trečiojo laipsnio radaro specialistas, išbuvęs dvejus metus JAV kariuomenės daliniuose Vokietijoje, su savo daliniu grįžo į JAV.

Du mūsų tautiečiai — Kazys ir Karolina Urbai, gyveną savo ūkyje prie Westboro, Wis., buvo pagerbti U. S. Air Force už pavyzdingą priežiūrą jų žemėje įrengto lėktuvų stebėjimo punkto. Kiekvie-

---

— Europos jūrų pajėgos numatomos sumažinti.

— Įprastinių ginklų gamyba bus mažinama.

— Priešlėktuvinės artilerijos ir pakrančių pabūklai numatoma visai nuimti ar pakeisti raketų svaidytojais.

Anglija jau išformavo priešlėktuvinės rinktinės 45,000 vyrų. Modernūs lėktuvai skrenda per augštai ir per greitai, kad paprasti priešlėktuviniai pabūklai galėtų prieš juos veikti.

Norvegija pietinių pakrančių artileriją pasirengus nuimti, nes ji nieko neverta puolant atominiais ginklais.

Turkija norėjusi įsigyti lėktuvnešį, atsisakė to vienintėlio karo laivo.

Graikija turėjo sudaryti 5 aktyvias ir 11 atsarginių divizijų; dabar atsarginės užmirstamos ir pasilikta tik prie 4 aktyvių divizijų.

Dalinai šitų sumažinimų priežastis yra pinigų trūkumas.

Amerika ir Anglija pažadėjo savo sąjungininkus aprūpinti atominiais ginklais ir išmokinti jais naudotis. Tik dar nenumato duoti atominių sviedinių. Jau pradėjo teikti ir vėliau duos sekančius ginklus: Nike — žemė-oras raketą, Honest John — atominę raketą, Corporal vairuojamą raketą, Matador — bepilotinį bombonešį ir lėktuvus su lizdais atominėm bombom. Pavasarį Amerika išsiųs Europon 2 raketas svaidančius laivus.

Viso pagrinde yra svarbiausias veiksnys — Amerikos strateginė aviacija, kuri, skaitoma, yra budrioje parengtyje. Penkiolikos divizijų skydas neleis rusams greitai pereiti Europą. Taktinės aviacijos 6,000 lėktuvų yra nuolat pasiruošę veikti.

Vakariečių silpnybė — jų lėktuvai per mažai išskleisti. Stengiamasi juos išmėtyti į didesnį skaičių aerodromų.

Bendrai dar toli iki NATO užplanuoto pajėgumo: 96 divizijos ir 11,000 lėktuvų ir todėl vakariečiai Europoje nesijaučia stiprūs. Bet, atrodo, jėgų minimumas, kuris rusus priverčia pagalvoti prieš pradedant veiksmus jau yra sudarytas.

Kai visi užplanavimai bus įgyvendinti, tai Europos gynyba bus mažai panaši į šiandieninę. **J. L.**

KANADA

Trūksta karininkų. Pereitų metų gale Kanados kariuomenė paskelbė, kad jai reikalinga 700 naujų karininkų. Nors trūkumas nėra kritiškas, pareiškė spaudos atstovams štabo viršininkas gen. ltn. H. D. Graham, tačiau būtų daug geriau jei spraga būtų užpildyta.

Kanados kariuomenės stiprumas šiuo metu siekia 47,000 ir jai kas metai papildymui reikalinga 150 naujų karininkų. Nežiūrint skelbimų ir raginimų, neatsiranda pakankamo skaičiaus jaunų vyrų, kurie stotų tarnybon. To pagrindinė priežastis esanti konkurencija, kurią sudaro karinė aviacija, laivynas ir privatus biznis.

Baigusiems gimnaziją jauniems, karinei tarnybai tinkamiems vyrams privilioti siūloma nemokamas apmokymas karo koledžuose ar universitetuose. Už tai baigęs mokslus jaunuolis turi tris metus atitarnauti kariuomenėje ir vėliau gali iš jos pasitraukti.

Karininkų atlyginimas yra visą laiką gerinamas, garantuojamos pensijos, nemokamas gydymas, tačiau kandidatų vistiek trūksta. Kai kurie kanadiečiai galvoja, kad taip yra todėl, kad Kanadai trūksta karininkų kastos (atskiro luomo), koks buvo išaugęs prieškarinėje Vokietijoje ir Lenkijoje.

Tačiau reikėtų manyti, kad karininkų trūkumo priežastis yra atlyginimas. Kanados pramonė siūlo jaunam inžinieriui pradinį atlyginimą nuo $6,000 iki $7,500 metams, kai vedęs leitenantas gauna tik $4,560.

J. Skardis

ORDNANCE, sausis — vasaris, 1956 m.

Kariuomenės Ginklai, Hon. W. M. Brucker, Armijos Sekretorius. Jurgio Washingtono posakis, kad pasiruošimas karui yra tikriausias taikos pagrindas nevisada būdavo gerai suprantamas Amerikoje. Šiuo metu tą sveiką mintį propaguoti daugiausia prisideda Amerikos Ordnance Draugija, įkurta 1919 m.

Šita draugija siekia: "Kad kariuomenės arsenalas būtų pripildytas išbalansuotai įvairių ginklų, pilnai pritaikintų jų funkcijai ir geriausių, kokius tik moderni technologija gali parūpinti."

Toki ginklai kaip 3.5 colių patobulinta bazuka, Nike raketa, vairuojamoji Corporal raketa, arba Honest John, kurio vienas sviedinys turi 100 artilerijos sviedinių galią, vis tai ginklai išvystyti kontakte su Ordnance Draugija.

Nusiginklavimo Strategija, E. E. Wilson. Istorija ir mūsų patyrimas rodo, kad nusiginklavimas nėra kelias į taikų sugyvenimą, bet greičiau priešingai, yra patogus kelias į tautinę savižudystę.

Kiekvienos valdžios tikslas yra parūpinti saugumą savo tautai, siekti "saugumo principo". Nusiginklavimas yra priešingas šiam pagrindiniam kiekvienos sveikos tautinės — valstybinės organizacijos principui.

Joks ginklavimo apribojimas nebus veiksmingas be paramos daug stipresnės jėgos, fizinės ir dvasinės, sutelktos geros valios žmonių rankose. Čia ir ryškėja J. A. V. vaidmuo pasaulinėje nusiginklavimo strategijoje.

---

ną mažesnį lėktuvą, praskrendantį toje apylinkėje, jie pastebi ir tuojau praneša apie tai The Ground Observer Corps.

Taip daroma apsisaugoti nuo netikėto priešo užpuolimo mažesniais lėktuvais, kurių negali taip greitai pagauti radaras.

Vietoj vainiko ant a.a. Juozo Steponavičiaus kapo, L. S. Ramovė Chicagos skyriaus valdyba paaukojo $15 lietuviams kariams, sergantiems Vokietijos sanatorijose.

Savanorių-Kūrėjų Sąjungos Čicagos skyrius sušelpė pasilikusius Vokietijoje savanorius - kūrėjus: Juozą Bikulčių, Joną Janonį, Antaną Janulį, Juozą Kleiną, Pijų Kulikauską, Stasį Kundrotą, Jurgį Kalvaitį, Praną Lukį ir Stasį Pakalnį. Pasiųsta $62.00 (259.03 DM).

Zenonas Darckus yra pašauktas atlikti karinę prievolę. Jo kaimynas Gricius jau 8 mėn. tarnauja kariuomenėje Buenos Aires mieste, Argentinoje.

L. S. Ramovė Chicagos skyriaus valdyba $156.80, suaukotus praeitais metais per Lietuvos kariuomenės sukakties minėjimą, paskirstė taip: $106 karo invalidams ir $50 sergantiems savanoriams-kūrėjams. Minimas pinigų sumas pasiuntė Karo Invalidų ir Savanorių-Kūrėjų sąjungoms.

L. S. Ramovė Čikagos skyriaus naują valdybą sudaro šie asmenys: pirmininkas Povilas Dirkis, vicepirm. Balys Brazdžionis, kultūros reikalų vadovas Stasys Grigaravičius, kasininkas Juozas Namikas, sekretorius Jurgis Stankūnas. Valdybos buveinė ir adresas: 2628 W. 38th St., Chicago 32, Ill., telef. YA 7-4693.

Antanas Eduardas Miškinis gavo pakvietimą iš JAV armijos departmento atvykti į West Point karinę akademiją, kur kovo 11 d. buvo egzaminuojamas. Antanas Eduardas Miškinis mokosi St. Thomas Military Academy, St. Paul, Minn.

Kunigaikštienės Birutės dr-jos Chicagos Skyriaus valdyba gautą pelną iš jubilėjinio koncerto — baliaus ir iš Naujųjų Metų sutikimo padalijo sekančiai: Laisvės Kovų Invalidų Sąjungai — 150 dol., ligoniams kariams ir jų šeimoms Vokietijoje — 150 dol.. 16 Vasario gimnazijai literatūros ir sporto premijoms (po 25 dol.) — 50 dol., skaudžių nelaimių ištiktam prof. Mykolui Biržiškai paremti — 20 dol., sergančiam Simui Urbonui — 20 dol., Kultūros Fondui — 10 dol., Liet. Studentų Sąjungos Urbanos skyriui — 15 dol., birutininkei Sofijai Paltarokienei, Vokietijoje, — 10 dol., ALT 16 Vasario minėjimo proga — 10 dol. ir dr-jos įsteigtam Geležinio Sibiro fondui — 100 dol.

Ričardas Urbonas iš Richmond Hill, N. Y., išvyko savanoriu i karo aviacijos bazę, St. Antonio, Texas.

Donald A. Sykis įsirašė savanoriu į JAV karo laivyno tarnybą.

Jonas Maleiša, neseniai atlikęs keturių metų karo tarnybą JAV ero pajėgose, grįžo iš Europos ir rengiasi pradėti studijuoti architektūrą. Būdamas Europoje aplankė Angliją, Prancūziją, Vokietiją ir kitus kraštus.

Korėjos karo veteranų susirinkimas š. m. sausio 22 d. įvyko Don Varno posto patalpose. Išrinktas vykdomasis komitetas: pirm. B. Stankus, vicepirm. G. Jonikas, nariai — T. Budraitis, J. Jatis, P. Gylys ir Miller. Komiteto tikslas — dėti visas pastangas dėl praleidimo Korėjos bonų Illinois valstybėje ir prašyti kitų lengvatų buv. Korėjos karo veteranams.

Paulius Jasikonis neseniai grįžo iš JAV karo tarnybos Vokietijoje. Jis tenai išbuvo ištisus 2 metus. Savo darbu buvo labai patenkintas, nes teko dirbti braižyklose.

Plk. Aleksas Šumskis

Š. m. kovo mėn. sueina 10 metų, kai Lietuvos kariuomenės pulkininkas Aleksas Šumskis, ištiktas širdies smūgio, netikėtai mirė tremtyje.

1946 m. kovo 6 d. Schwarzacho apylinkėse apsigyvenusių lietuvių tremtinių būrys a.a. Aleksą palydėjo amžinastin, — jį pridengė svetima Austrijos žemė, gražiose Bodeno ežero pakrantėse, sukakusį 53 m. amžiaus.

Velionis tremtyje paliko žmoną Mariją ir seserį Eleną Musteikienę.

Minint a.a. plk. A. Šumskio mirties 10 metų sukaktį, prasminga yra prisiminti jo atliktus mūsų Tėvynei Lietuvai ir jos kariuomenei naudingus darbus. 1918 m. vasario 16 d. Lietuvą paskelbus lais-

va — nepriklausoma valstybe, tasai ryžtingas lietuvių žygis nepatiko kai kuriems mūsų kaimynams, ypatingai rytų ir pietų kaimynams, kurie, nieko nelaukdami, ėmėsi žygių vos tik pradedančią atsikurti nepriklausomą mūsų valstybę vėl pavergti. Lietuvos laisvei grėsė didelis pavojus iš abiejų agresyvių kaimynų. Koalicinė Neprikl. Lietuvos Vyriausybė, karštai patriotiniu atsišaukimu kreipėsi į lietuvių tautą, kviesdama pajėgius vyrus stoti kovon už Lietuvos laisvę, stoti į besiorganizuojančią Lietuvos kariuomenę savanoriškai.

Pirmųjų Lietuvos savanorių eilėse mes matome ir jauną, energijos ir patriotizmo kupiną karininką — Aleksą Šumskį, atvykusį savanoriu ginti Lietuvos laisvės. Jis buvo paskirtas Lietuvos kariuomenės štabo operacijų skyriaus adjutantu ir prezidento aktu pakeltas į majoro laipsnį. Padirbėjęs ir gerai susipažinęs su operacijų sk. darbu, po keleto mėnesių skiriamas to paties operacinio skyriaus viršininku.

1920 m. Lietuvos vyriausybės jis buvo paskirtas delegacijos nariu

Plk. Aleksas Šumskis

su lenkais Suvalkuose, — tose derybose jam tenka ryžtingai kovoti su lenkų delegacijos nariais, ypatingai su kariniais ekspertais dėl Lietuvos sienų su Lenkija. 1921 m. majoras A. Šumskis pakeliamas į plk. ltn. laipsnį ir skiriamas 8-to pėst. D. L. K. Vadoto pulko vadu Šiauliuose. Po metų jis komandiruojamas į augštuosius Karin. Vytauto Didžiojo kursus karinį mokslą gilinti. Baigęs tuos kursus buvo pakeltas į pulkininko laipsnį ir grąžintas to pat pulko vado pareigas tęsti. Plk. A. Šumskis 8-to pėst. pulko vadu išbuvo apie 4 metus. Pulko karininkų ir visų karių buvo ne tik gerbiamas, bet ir mylimas vadas, sugebėjęs vadovauti pulkui ir tuo pačiu metu, savo pavaldiniams būti humaniškas ir visiems pulko kariams tėviškai rūpestingas.

Vėliau jis ėjo 2-os Karo Apygardos Štabo Viršininko pareigas Kaune. Pasiliuosavęs iš kariuomenės 1927 m. Perėjęs Vidaus Reikalų Ministerijos tarnybon, jis įvairiose pareigose išbuvo iki pirmosios bolševikų okupacijos. Antrajai raudonajai Lietuvos okupacijai vykstant, plk. A. Šumskis, kaip ir daugelis lietuvių tremtinių, iš savo mylimos Tėvynės pasitraukė, tikėdamasis greitai į ją sugrįžti ir jos gerovei nuoširdžiai dirbti, tačiau negailestingoji mirtis didžiajam jo troškimui išsipildyti nebeleido.

J. Šlepetys

Hidroplano Grįžimas, J. Goodyear. J.A.V. karo laivynas paskelbė, kad pirmasis pasaulio atominis lėktuvas bus hidroplanų klasės. Hidroplanas, kurį laiką buvęs šešėlyje, staiga išstumiamas priekin, kaip ateities lėktuvas.

Atominiame kare lėktuvų išskleidimas aerodrome yra beveik neįmanomas dėl riboto ploto ir atominių ginklų veikimo didelio spindulio. Tuo atveju vandenynas ar jūra yra idealus aerodromas, nežiūrint sunkiai pakrautų lėktuvų pakilimo ir nusileidimo problemų.

Išsikėlimo operacijos nereikalautų skubių, sunkių ir brangių aerodromų statymų, reikalingų laiduoti orinę paramą išsikėlusiom dalim: hidroplanai galėtų naudoti pakrančių vandenis kaip orinę bazę.

Convair Jūrų Strėlė, hidroplanas su viena slide.

Tiekimo Linija, plk. ltn. R. R. Todd. Praėjęs Pas. karas ir Korėjos karas parodė, kaip maža, reikalui iškilus, turime gerai parengtų karinio tiekimo žinovų ir tada tiekimo darbas yra atliekamas tom pareigom neparengtų pareigūnų.

Nauji ginklai ir priemonės, nauji metodai, nauji galimumai reikalauja jau dabar ruošti kadrus būsimo karo tiekimo linijai. Šaltinis, iš kurio būtų galima imti žmones išmanančius tiekimo problemas, būtų ne vien tik karinės mokyklos, bet ir pramonės personalas.

Tiekimas Atominiame Kare, R. J. Ickes. Tiekimo problema būsimo atominio karo metu gali būti svarbesnė už taktines problemas ir ji gali turėti didelės įtakos strategijai.

Priešo jėgas sunaikinti reikia vis daugiau ir daugiau medžiagų, kurias teks tiekti. Yra apskaičiuota, kad sunaikinti vieną priešo karį Romos laikais buvo išleidžiama 75 centai, Napoleono laikais — $3,000, I Pas. karo metu — $21.000, II Pas. Karo metu — $200,000 ir Korėjos karo metu — $570,000. Kiek kainuos vienas užmuštas priešas atominio karo metu, galime tik spėlioti.

Šios išlaidos rodo tik koks milžiniškas medžiagų kiekis reikalingas tiekti moderniam mūšiui.

Nors paskutinio šimtmečio bėgyje kautynių ugnis darėsi vis stipresnė ir veiksmingesnė, tačiau palyginus su jos kiekiu, ji nuolat krito savo mirtinumu. Iššautų sviedinių metalo svoris vis kilo, tačiau metalo, kuris niekad nepasiekdavo taikinio, svoris kilo dar greičiau.

Viso I Pas. karo metu J.A.V. ekspedicinės jėgos išleido mažiau kaip 10 milionų artilerijos ir minosvaidžių sviedinių. II Pas. kare, vien tik Europos veiksmų teatre, J.A.V. sunaudodavo po 8 milionus sviedinių kas mėnesį, o Korėjos kare dar daugiau. Tačiau aukų skaičius nesivijo šitų sviedinių milžiniškų skaičių, daugiausia dėka naujų metodų išskleidžiant dalinius ir žmones kautynių lauke. Toks išsiskleidimas atominio karo lauke bus dar didesnis, nes vienos mylios spinduliu nuo atominio sprogimo centro sunaikinimas yra visiškas, tik toliau jis smarkiai krinta.

Dalinių išsiskleidimas ir jų judrumas bus geriausios priemonės prieš atominius ginklus. Atominė patranka gali greičiau paleisti atominį sviedinį kaip lėktuvas, tačiau ir jai trunka mažiausia keturios valandos, kol ji gali apšaudyti surastą taikinį.

Tas verčia sukurti tokią tiekimo sistemą, kuri būtų kuo paprastesnė ir lengvai pritaikoma greitai besikaitaliojančiom sąlygom ir judriam karui.

Z. R.

LTN. LEONAS BAGDONAS

Neseniai mirė buvęs Lietuvos kariuomenės leitenantas Leonas Bagdonas. Sirgo cukrine liga. Tremtyje studijavo odontologiją ir prieš porą metų baigė mokslus.

LEONAS ABRAMAVIČIUS

Š. m. vasario 11 d. mirė Memmingene (Vokietijoje) Leonas Abramavičius, L. S. Ramovės narys.

EDVARDAS R. MASIULIS

Korėjoje žuvęs Ed. R. Masiulis iš New Haven, Conn., parvežtas į Ameriką ir š.m. sausio 7 d. palaidotas gimtojo miesto kapinėse.

KPT. M. TUMAS

Š. m. sausio 10 d. Lincoln, Did. Britanijoje, mirė Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris ir Vyčio Kryžiaus kavalierius kapitonas M. Tumas. Kapinėse velionio karstą papuošė lietuviškoji trispalvė.

PRANAS V. NOREIKA

Š. m. vasario 11 d. Čikagoje, JAV, palaidotas Dariaus — Girėno 271 posto legionierius Pr. V. Noreika. Palaidotas šv. Kazimiero kapinėse karinėmis iškilmėmis.

VINCAS SMALENSKAS

Š. m. sausio 28 d. auto nelaimėje žuvo Vincas Smalenskas, 24 m. amžiaus. Jis buvo gimęs Pittstone ir 1951-53 m. tarnaves JAV karo aviacijoje.

VINCAS STEPULIS

Vasario 16 d. Veteranų ligoninėje mirė Vincas Stepulis, gyvenęs Exeter, Pa., JAV. Velionis buvo gimęs Lietuvoje. 1907 m. atvyko į Ameriką ir Pirmojo Didžiojo karo metu tarnavo JAV kariuomenėje. Priklausė Amerikos Legiono John D .Stark 542 posstui.

JONAS ŽILIUS-ŽILINSKAS

Š. m. sausio 14 d. staiga mirė Jonas Žilius-Žilinskas, buvęs Kauno notaras. Velionis yra tarnavęs rusų carinėje kariuomenėje ir ten baigęs karo mokyklą. Revoliucijos metu 1917 m. buvo veiklus lietuvių karių (rusų kariuomenėje) tautinio sąjūdžio dalyvis, t.y. buvo Lietuvos kariuomenės pirmūnas.

PLK. JUOZAS STEPONAVIČIUS

Š. m. vasario 16 d. Čikagoje, JAV, mirė Lietuvos kariuomenės pulkininkas Juozas Steponavičius.

Velionis buvo baiges Petrapilio universitetą ir Pirmojo pasaulinio karo metu buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę ir tarnavo inžinerijos dalyse. 1918 m. grįžo į Lietuvą. Bolševikams užplūdus Lietuvą, buvo jų areštuotas ir kalintas Panevėžio kalėjime. Išsivadavęs iš kalėjimo, stojo į Lietuvos kariuomenę, Karo Technikos Skyrių. Išėjęs į atsargą, tarnavo Susisiekimo Ministerijoje.

A. A. KPT. ALOYZAS GIEDRIKAS

Lietuvių tauta vėl neteko sąmoningo sūnaus ir karių šeima garbingo nario. Laisvajame pasaulyje gyveną broliai gavo žinių, kad anapus spygliuotų vielų ir minų laukų užtvaros mirė kpt. Aloyzas Giedrikas.

A.a. kpt. Aloyzas Giedrikas buvo gimęs 1907 m. birželio 22 d., Kulių kaime, Šiaulių apskr. Lankė suaugusių gimnaziją Šiauliuose, kurią baigęs, stojo į Karo Mokyklą. 1932 m. pakeliamas į j. ltn. laipsnį ir paskiriamas į 4 p. p., kur išbuvo iki Lietuvos kariuomenės įjungimo į Raudonąją armiją. Masinių trėmimų metu areštuojamas ir iš Varėnos poligono išvežamas į Sovietų Sąjungą.

Nuo čia žinios apie a.a. kapitoną nutrūksta. Gautas pranešimas neišryškina kokiose apystovose ir kokioje vietovėje jo gyvybė užgęsta.

Klaiki tamsa ir teroro šėlimas slegia pavergtą žemę, kuri puošiasi nežinomų didvyrių nežinomais kapais. Kankinio dvasia nemiršta su jo kūnu, bet brandina sėklą idealui, kuriam paaukotas brangiausias turtas ir gyvybė.

Kpt. A. Giedrikas

Ilsėkis ramiai, mielas Kapitone, nežinomam kape nežinomųjų eilėse. Tačiau būk tikras, kad Tavo įnašas spartina laisves rytą Tavo tautai, kurią Tu taip mylėjai. Tegul Augščiausias būna Tau gailestingas.

P. Šilonis

MJR. ADOLFAS MITALAS

Pr. m. gruodžio 12 d. staiga mirė Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris majoras Adolfas Mitalas. Tarnavo karo aviacijoje.

Velionis gimė Juškėnų kaime, Utenos val. Lietuvoje baigęs Augštuosius Karininkų Kursus, karo aviacijoje ištarnavo 15 metų. Išėjęs į atsargą buvo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įgaliotiniu Vilniuje ir vėliau mokesčių inspektoriumi.

Buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo 5 laipsnio ordinu, Savanorių Kūrėjų ir Lietuvos Nepriklausomybės medaliais, ir Plieno Sparnų ženklu.

Tremtyje, Kanadoje, arti Port Arthur, buvo įsigijęs ūkį. Mirė Port Arthur ligoninėje, Ontario prov. Palaidotas Toronto kapinėse.

SVETIMOJI SPAUDA INFORMUOJAMA APIE LIETUVIUS

Karpato-rusų laikrastis Pravda įdėjo prof. M. Biržiškos nuotrauką (iš senų laikų) ir paminėjo nelaimes, ištikusias jo šeimą. Taip pat pranešė ir apie jo brolio prof. Vaclovo mirtį.

Ukrainiečių laikraštis Amerika paminėjo lietuvių laikraštį Garsą, įdėdamas jo redaktoriaus Mato Zujaus nuotrauką.

Šį pagirtiną darbą, svetimųjų spaudos informavimą apie lietuvių gyvenimą, atliko p. K. Vidikauskas, gvenantis Philadelphijoje.

AUKOJO "KARIUI"

1.	Ginkus Juozas, N. Y.	$10.00
2.	Jakimavičius Vladas, Mass.	8.00
3.	Sajus Apolinaras, Texas	5.00
4.	Svilas Balys, Mich.	5.00
5.	Mozūras Bronius, Kanada	2.00
6.	Ramonas Kostas, Ill.	2.00
7.	Rauba Jonas, Mich.	2.00
8.	Duoba Antanas, Mich.	1.00
9.	Giedrys Andrius, N. Y.	1.00
10.	Kniukšta Juozas, Ill.	1.00
11.	Karoblis Kostas, Ill.	1.00
12.	Markonis Vladas, Canada	1.00
13.	Paulauskas Stasys, Ill.	1.00
14.	Petraitis Francis, Ill.	1.00
15.	Šimkus Morkus, Md.	1.00
16.	Valiukonis J., Ill.	1.00
17.	Žiūkas J., Canada	1.00

Nuoširdi KARIO padėka aukojusiems.

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS ČIKAGOJE

Šiais metais Čikagoje ir jos priemiesčiuose Vasario 16 d. minėjimų buvo gausu. Vienas iš paskutiniausiųjų, o gal ir įspūdingiausiųjų, buvo suruoštas Vasario 26 d. keturių organizacijų: Karių Ramovės S-gos, Savanorių-Kūrėjų S-gos, Lietuvos Šaulių Čikagoj Klubo ir Birutės Draugijos.

Minėjimas prasidėjo 10 val. ryto pamaldomis už žuvusius Nepriklausomybės kovose, nukankintus kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose, išmirusius nuo šalčio ir bado Altajaus kalnuose bei Sibiro taigose ir už iššudytus Lietuvos partizanus, Lietuvos miškuose dar bekovojančius su nelygiu priešu. Pamaldas laikė prie dviejų altorių kunigai: Linkus ir Stašys. Pamokslą sakė buvęs kariuomenės kapelionas kun. Šantaras, kuris primin. kenčiančią mūsų tėvynę, vargstančius mūsų tėvus, brolius ir seses savajame krašte ir ištrėmimuose. Jis ragino būti dvasioje stipriais ir tikėti į greitą Lietuvos prisikėlimą.

Pamaldų metu giedojo "Dainavos" ansamblis, vadovaujamas muz. S .Sodeikos.

Lietuvių Auditorijoje 12 val. 30 min. prasidėjo iškilmingas posėdis, kuriam vadovavo Karių Ramovės Čikagos skyriaus pirmininkas Pov. Dirkis.

Auditorijos scena buvo papuošta dideliu Vyties paveikslu, kuris buvo pridengtas, didelio liūdesio ženklan.

P. Dirkis, atidarydamas iškilmingą posėdį prabilo: "Štai šiandieną Lietuvos didieji simboliai — Vytis ir trispalvė yra prisidengę gilaus liūdesio ženklais, kurie primena kiekvienam lietuviui, kur jis bebūtų, kad jo Tėvynė Lietuva yra didelės tragedijos ištikta. Dalis jos ištikimų vaikų yra išblaškyti po platųjį pasaulį, o likusieji savajame krašte ir ištrėmimuose be pasigailėjimo pačiais niekšingiausiais būdais naikinami, žudomi. Karžygių, kritusių nepriklausomybės kovose, kapai sulyginti su žeme, vietoje tradicinių Lietuvos simbolių — Vyties ir Gedimino stulpų — pakarti kraujuotas kūjis ir raudonas pjautuvas".

VETERANŲ VEIKLA

Į sceną buvo suneštos vėliavos: JAV, Lietuvos, savanorių-kūrėjų, šaulių ir keletas skautiškų. Posėdžio metu buvo sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai, pagerbti mirusieji, žuvusieji Lietuvos kariai ir perskaitytas Vasario 16 d. Nepriklausomybės Aktas.

Vėliavų paradui vadovavo šaulys Julius Pakalka. JAV himną giedojo p-lė Papšytė, kuriai pianu pritarė Monigirdas Motekaitis. Lietuvos himnas griausmingai buvo sugiedotas visų minėjimo dalyvių. Pagerbiant mirusius, žuvusius ir nukankintus, įspūdingai trimitavo muz. Br. Jonušas. Lietuvos Nepriklausomybės Vasario 16 d. Aktą skaitė Vyčio Kryžiaus kavalierius plk. Jonas Variakojis.

Po visų tų ceremonijų prasidėjo kalbos. Pagrindiniai kalbėtojai buvo savanoris-kūrėjas Povilas Dirkis, Lietuvos konsulas Čikagoje Dr. P. Daužvardis ir Sav.-Kūrėjų Centro V-bos p-kas Dr. K. Gudaitis.

P. Dirkis kalbėjo apie Vasario 16 d. reikšmę. Jo kalba, kaip visada, dinamiška, aiški, kovinga ir gilaus turinio padarė dalyviuose didelio įspūdžio. Ilgai aidėjo plojimai. Po jo kalbėjo konsulas Dr. Daužvardis, kuris tos dienos reikšmę palietė tarptautiniu požiūriu ir kvietė būti vieningais, o ypač vadavimo darbe. Dr. Gudaitis labai vaizdžiai nupasakojo Lietuvos savanorio žygius ir pasiryžimą žūt būt įgyvendint 1918 m. Vasario 16 d. Nepriklausomybės Aktą. Jis apibūdino karo-savanorio nepaprastą drąsą, pasiryžimą ir pasiaukojimą savo kraštui, savo tautai.

Po oficialios dalies ėjo meninė dalis, kuriai vadovavo L. S. Ramovės Čikagos Skyriaus kultūros vadovas Stasys Grigaravičius. Meninėje dalyje dainavo Lietuvos Operos solistė Iz. Motekaitienė. Jai akompanavo jos sūnus Monigirdas. Skautų šokėjų grupė, vadovaujama p. Šilingienės, pašoko keletą šokių, kai kuriuos jų teko pakartoti. P-lė Dalė Beinoraitė padeklamavo pora tai dienai pritaikintų gražaus turinio eilėraščių.

Publika skirstėsi į namus gerai minėjimo nuteikta. **P. Erdvys**

NAUJA SKYRIAUS VALDYBA NEW YORKE

Vasario mėn. susirinkime New Yorko ramovėnų buvo aptarti aktualūs veiklos darbai jaukioje šeimyniškoje nuotaikoje. Buvo prisiminti skyriaus įkūrėjo ir ilgus metus skyriui vadovavusio gen. št. plk. I. Kriaunaičio nuopelnai ir jo darbai.

Buvo nepamiršta padėkoti KARIO redaktoriui Z. Raulinaičiui ir administratoriui L. Bileriui, kartu ir visiems KARIO bendradarbiams už jų dirbamą didelį darbą.

Šio susirinkimo išrinkta nauja skyriaus valdyba yra tokia:

Pirmininkas — A. Sperauskas, vicepirm. V. Alksninis, sekretorius — J. Liaukus, iždininkas — V. Šventoraitis ir kultūros reik. vad. J Juodis.

Ir šį kartą išrinktas valdybon plk. I. Kriaunaitis, prašėsi paliuosajamas iš pareigų, nes daugel metų dirbęs jautė turįs teisės atsikvėpti.

Naujoji valdyba labai norėtų matyti skyrių padidėjusį nariais ir todėl maloniai kviečia visus buvusius karius, visų laipsnių, stoti į skyriaus eiles. **Jurgis Juodis**

L. S. Ramovės Clevelando skyriaus valdyba 1955 m. Iš k. į d. sėdi: Karolis Morkūnas, pirm., Kazys Budrys ir Feliksas Eidimtas. Stovi: Gediminas Gudėnas ir Pranas Židonis.

Nuotr. V. Bacevičiaus

PONE REDAKTORIAU,

Kiek "Karyje" teko pastebėti beveik visi mūsų nepriklausomybės kovų kariuomenės daliniai yra išvardinti, tačiau vienas pėst. pulkas vistik liko užmirštas. Negalėdamas iškęsti neiškėlęs šio klausimo, ryžausi parašyti šį laišką.

Atsimenu, kai buvo įsteigti: 11 pėst. Vilniaus pulkas, 12 pėst. Kauno pulkas, tuo pat metu buvo steigiamas ir 13 pėst. Savanorių pulkas. Tiesa, jis neilgai egzistavo, bet toks pulkas buvo ir, galimas daiktas, dar yra gyvų karių tame pulke tarnavusių.

Reiškiu pagarbą

Balys Pupalaigis
1906 So. Union Av
Chicago 16, Ill.

Ar tai dar vienas netikėtumas mūsų karo istorikams? **Red.**

TURĖTUMĖT ŽINOTI

Kad Amerikos tyrinėjimų komisija paklausė kai kurių klausimų amerikiečių dirbančių prie Jungtinių Tautų Organizacijos. Jie atsisakė duoti atsakymus, dengdamiesi Konstitucijos penktuoju pakeitimų punktu (Fifth Amendment).

Jungtinės Tautos, priverstos Amerikos juos pašalinti iš tarnybos, vistik nutarė išmokėti tiems vienuolikai išmestųjų $179,000, nemokant jokių mokesčių iš tos sumos.

*

Kad raudonųjų pasiuntinybės ir ambasados turi uždavinį, be komunistinės propagandos skleidimo, dar organizuoti ir vadovauti šnipų tinklui ir kur reikia tiekti ginklus politiniams žudikams.

*

Kad Rooseveltas yra padaręs slaptą susitarimą su britais Quebeke, pagal kurį JAV nepavartos atominės bombos be britų sutikimo.

*

Kad Mc Carran-Walter imigracijos aktas yra viena iš pagrindinių kliūčių priešo agentams pakliūti į J. A. Valstybes. Jis buvo priimtas didele balsų dauguma abiejuose Kongreso rūmuose. Panaikinti šitą aktą yra vienas iš pagrindinių komunistų tikslų. **A. M.**

LAIŠKAI ir MINTYS

Klasės draugai. Jie dar laisvoje Lietuvoje 1936 m. buvo gimnazijos klasės draugai Alytuje. Baigę medicinos studijas Vokietijoje, 1949 m. atvykę į Ameriką, išlaikė praktikos teisėms gauti egzaminus, specializavosi įvairiose Čikagos ligoninėse. Baigę, pašaukti į karo tarnybą ir vėl susitiko draugai "Army Medical Service School" vienoje klasėje. Kpt. Balukas paskirtas į Ft. Jackson, S. C., kpt. Milius į Camp Polk, La. kaip moterų ligų specialistai, Dr. Bylaitis į Brooke Army Medical Center, Brooke Army Hosp., kaip smegenų chirurgas.

Iš kairės į dešinę: kpt. Konstantinas G. Balukas, kpt. Adolfas Milius, stovi kpt. Gediminas Jonas Bylaitis.

KARĮ skaitau nuo 1924 m. rudens. Nuo to laiko KARYS lankė mane kas savaitę iki Lietuvą užplūdo Raudonasis tvanas. Jis buvo mano mėgiamiausias laikraštis ir draugas. Raudoniesiems užplūstant Lietuvą antrą kartą, su tūkstančiais lietuvių KARYS pasitraukė į vakarus ir pasirodė JAV kaip tremtinys Pradžioje jis buvo sunykęs, silpnas, bet energingas, toliau vis geresnis ir įdomesnis ir šiandien KARYS pasidarė visai tobulas.

Prisiųsdamas kuklią $7.00 auką KARIO palaikymui, kartu linkiu jam turtinti nevien turinį, bet praturtėti ir prenumeratoriais. Tenelieka nė vienos lietuviškai kalbančios šeimos, kurios nelankytų KARYS. Težadina jis Lietuvos jaunimą mylėti tėvynę ,tenušviečia praeities kovas dėl laisvės.

Jonas Ruokis,
337 49 St., Brooklyn20, N.Y.

Čikagos Don Varnas Amerikos Legiono lietuviškojo posto narių dalis.

Nuotr. J. Karklio

RAUDONKRŪTINIO IŠDAIGOS

Devynioliktame šimtmetyje, dar baudžiavos metu, Žemaitijoje veikė Raudonkrūtinis su savo vyrų būriu. Jis, kaip ir Blinda, kovojo prieš ponus, juos apiplėšinėjo, ir gynė baudžiauninkus. Raudonkrūtiniu praminė, nes jis nešiojo raudoną liemenę. Jo tikroji pavardė buvo Vaitkus. Jo tėvai buvo bajorai, nestambūs dvarininkai, taigi jis pats turėjo būti gerai išlavintas. Jo kovos šūkis buvo: "Nuo kalnų kasu — į daubas metu".

Nors jis veikdavo su savo vyrų būriu, bet kartais mėgdavo pasirodyti ir vienas, ypač, kur jo nepažindavo. Kartą Šiaulių aps. užsuko į vieno miestelio karčiamą ir atsisėdęs vienas už staliuko gėrė ir užkandžiavo. Prie gretimojo staliuko gėrė keletas bajorų. Jie kalbėjosi apie Raudonkrūtinį, ponų pabaisą. Apie jo drąsius ir gudrius plėšimus.

Vienas bajorų ypač reiškė savo drąsą: — "To, panie! Raudonkrūtinis manęs neapiplėštų. Suriesčiau jį į ožio ragą."

Ir kiti bajorai buvo nemažiau karingai nusiteikę prieš Raudonkrūtinį. Jis, kantriai išklausęs bajorų kalbų, priėjo prie jų staliuko, atsisėdo ir pradėjo kalbėti. Pasisakė gerai pažįstąs Raudonkrūtinį ir jo plėšimų būdą.

— Ponai, — pagaliau jis pabrėžė, — Raudonkrūtinis plėšia ne vien tik jėga, bet dažnai ir gražumu. Ponai patys atiduoda jam savo brangenybes.

— Netikiu! — suriko vienas bajorų. — Aš jam ne tik gražumu, bet ir jėga neatiduočiau!

— Jeigu norit, aš ponams galiu parodyti, kaip Raudonkrūtinis gražumu apiplėšinėja, — sako jis.

Bajorai susidomėjo ir paprašė parodyti. Raudonkrūtinis jiems sako: "Gerai, ponai! Jeigu norite, kad parodyčiau, prašau čia ant stalo padėti savo laikrodėlius ir žiedus."

Keletas bajorų vieno nepažįstamojo nepabūgo. Sudėjo savo brangenybes ant stalo ir žiūri, ką šis darys. Raudonkrūtinis viena ranka griebė brangenybes, o kita ranka atskleidė paltą ir parodė savo raudoną krūtinę (liemenę). "Va, šitaip Raudonkrūtinis apiplėšia!" — pasakė ir šoko pro duris ant savo arklio. Iškart bajorai apstulbo, pamatę tikrąjį Raudonkrūtinį. Kai atsipeikėjo, Raudonkrūtinis buvo toli nujojęs. Vytis taipgi bijojo, nes arti galėjo būti jo vyrų. **B. St.**

KAS KAIP SUPRANTA

Draugiškumo sutartį vakariečiai supranta maždaug šiaip: nesipešti savo tarpe, nesikolioti, nerodyti liežuvio ir pikto veido, nerodyti kumščio, ypač negrasinti juo, ir nebandyti atomine bomba draugui pakaušį praskelti.

Sovietai šiek tiek kitaip supranta, būtent: sutartį pasirašęs draugas turi geruoju pasiduoti Maskvos "globai", įeiti "savanoriškai" ar sovietinių tankų pagalba į "draugiškųjų respublikų" atitinkamą litanijos eilę ir papildyti nepasotinamas sovietines vergų stovyklas.

Todėl nenuostabu, kad šiandien laisvasis pasaulis pradeda kratytis nuo sovietų draugystės. **B.M.**

NEPATIKO PAS ŠLĖKTAS TARNAUTI

Lietuvaitė Onutė, nemokanti lenkiškai, pateko tarnauti pas šlėktas Vendžiogalos valsčiun. Bet neilgai ji tetarnavo. Dėl blogo maisto pabėgo pas savo mamytę.

— Kas, dukrele, nepatiko šlėktos? — sutikusi mamytė pirmiausia paklausė.

— Et, mamyte, visas dienas alkana buvau, — teisinosi Onutė. — Chleba chleba tik chlebinėjo, bet šeimininkai duonos niekad neminėjo. **S. V.**

GERAS PATARIMAS

Patarėjus turi karaliai, diktatoriai, prezidentai ir kitokie, sakysime, pasauliniai tūzai. Raulas Gurga irgi sugalvojo pabūti patarėju mūsų įvairių minėjimų rengėjams.

Visi matome, kad kuo toliau, tuo vis mažiau besusirenka į lietuviškus parengimus. O paklausti, kodėl nebuvote, suranda įvairiausių priežasčių. Tai laiko neturėjo, tai kūmas atvažiavo, tai sloga sirgo ir baisiai čiaudėjo, tai pusbačių virvutė nutrūko ir daugelį kitokių. Kągi, rimtos priežastys.

O su punktualumu dar blogiau. Jokios priemonės nepadeda, nors šauktumeis dangaus ar pragaro pagalbos.

Kad būtų pilnos salės (net dar su kaupu) parengimų dalyvių ir punktualiai susirinktų (net valandą anksčiau, o ne vėliau), siūlau kvietimuose paskelbti štai ką: Kas punktualiai ateis į N.N. parengimą, dalyvaus 1000 dolerių išlošime. Pinigai bus išmokėti po parengimo

Matysite stebuklą: ir salė pilna, ir punktualiai susirinks. O dėl 1000 dolerių išlošimo nereikia galvos sukti. Nebūtina ir burtininką kviesti. Tik reikia šiek tiek smegenų turėti. Rodos, puikus patarimas! Tik Raulas Gurga ir gali tokį sugalvoti. **Tas pats**

GALIME NESIRŪPINTI

Mano geras prietelis Anupriokas labai karšto būdo. Net šalti paminklai jį kaitina. Girdi, kai tik karas bus, jis su pirmuoju amerikiečių lėktuvu nuskris į Kauną ir pirmiausia atsidurs Karo Muzėjaus sodelyje. Ten nugriaus Salomėjos Neries garbei pastatytą paminklą, o tik paskui dairysis ką toliau veikti.

Aš manau, kad Anupriokas gali būti ramus. Jam nereikės paminklų griauti. Salomėjai Neriai paminklas pastatytas, svarbiausia, už poemą apie Staliną. Šiemet per bolševikų 20 kongresą Maskvoje Stalinas nuvainikuotas ir vieną gražią naktį, turbūt, ir jo karstas pradings iš mauzolėjaus Raudonojoj aikštėj O paskui!?. Paskui, žinoma, pradės griūti ir paminklai tų asmenų, kurie pagerbti už Stalino garbinimą. Taigi ir S. Neries paminklą nugriaus patys bolševikai Anupriokas jau neberas jų Lietuvoje. Skrendant į Lietuvą pirmiesiems amerikiečių lėktuvams, Anupriokas galės ramiai žiūrėti televizijos.

Tik man rūpi, kas bus su gyvaisiais Stalino laureatais, būtent, geru mano prieteliu poetu Teofiliu Tilvyčiu ir panašiais. Gautą premiją jau seniai prašvilpė, o skambi laureato garbė šiandien jau nebe madoje. Tikiuos, kad nepražus. Turbūt, galvą tebeturi. Prisitaikys ir Chruščiovo su Bulganinu gadynei. Vietoj "Usnynės" parašys kokią nors "Dilgynę", ir bus naujas laureatas. **M. Artojėlis**

Kaina
2 lt ct

TAUPYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki $10,000.00 by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas devidendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR virš 30 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis.

Mūsų turtas — 16.000.000

Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

Visko Užtektinai—Tuojau Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius ,skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.

Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal jūsų užsakymą.

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadeinio vak. iki 9:30

Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

UŽSISAKYKITE:

KARYS	metams	5 dol.
EGLUTĖ	"	3 dol.
AIDAI	"	6 dol.
LIETUVIŲ DIENOS	"	5 dol.

Taisau visų modelių Radio, Televizijos ir Eelektros Aparatus

BALYS BRAZDŽIONIS,

4040 So. Francisco Ave., Chicago 32, Ill.

Telefonas: LA 3-7685.

Laisvoji Lietuva

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Metams	$4.50
Pusei metų	$2.50
Atsk. Nr.	10 centų

Adresas:

3157 S. Emerald Ave., Chicago 16, Ill.

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

savo savaitinę programą transliuoja kiekvieną penktadienį 7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260.

Klubo pirmininkas ir bendrųjų reikalų vedėjas Juozas Stempužis, 1152 Dallas Rd., tel.: SW 1-2245

Programos vedėjas

Balys Auginas, 1359 E. 94 St., Tel.: CE 1-5904

SANTARVĖ

Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas. Administracija J. A. V.:

SANTARVĖ, c/o M. ŽIDONIS,

78 Nash Street, New Haven, Conn.

Prenumerata $4.50 metams

Užsisakyti galima per KARIO administraciją.

H. Sienkievičiaus didžiulio veikalo

KRYŽIUOČIAI

pirmasis tomas jau baigtas spausdinti. Tai istorinė apysaka iš Vytauto Didžiojo ir Jogailos laikų, kurią iš originalo išvertė lituanistas **Kazys Jankūnas.**

Netrukus pasirodys II ir III tomai.

368 psl. knyga yra papuošta dail. V. K. Jonyno darbo puikiu viršeliu. Priešais titulinį puslapį yra iliustracija. Spaudos darbus atliko Tėvų Pranciškonų spaustuvė Brooklyne. I tomo kaina — **$3.50.** Užsisakyti galima šiuo adresu:

KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

SPECIALIOS NUOLAIDOS KARIO PRENUMERATORIAMS!

Kario skaitytojai sumokėję 1956 metų prenumeratą, ar jos dalį, gauna specialias nuolaidas, jei užsisako tiesiog iš KARIO administracijos:

Už I tomą moka — $3.00. Už visus tris tomus mokėdami iš anksto, vieton $10.50, prenumeratoriai moka tik — $8.00.

Pirkdami šią knygą paremiate KARIO leidimą.

KARIO platintojai norinti gauti knygą platinti, prašomi pranešti norimą egzempliorių kiekį ir kartu atsiskaityti už 1955 m. išplatintą KARĮ.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

★

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

KAS LAUKIA ATSTATOMOS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS, TAS SKAITO

'NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ'

bendruomeninį, nepartinį ir nesrovinį, savaitraštį — rimtą ir objektyvų.

"Kario" skaitytojams pranešama, kad dabar "Nepriklausomoje Lietuvoje" eina b. Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerio pulkininko **K. Žuko** atsiminimai apie tai, kaip atsikūrė nepriklausoma Lietuva.

Prenumerata: Kanadoje 5 dol., visose Amerikose 5.50, visur kitur 6 dol. metams.

Adresas: Nepriklausoma Lietuva, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal 32, P. Q., Canada.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

★★★

DIRVA

THE FIELD

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse —	$5.00
Kanadoje —	$5.50
Kitur — —	$6.50
Atsk. Nr. kaina	10 centų

Adresas:
1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio